

Dene köcökpa te Pawülü ba fü wü kpara ka Yesu agbü Rüma Rüma

Masere si-ngü

Ta gbü wü re la, *Rüma ta kpah de gara mere köti füh kotö ne. *Kayisara, te di de mere miri ka wü Rüma ne, ngbü ta gbü nzö mere bi nguwa wü kpara, te nga nzö mere bi wü sü 'buru meye. Kpah bala, mere bi wü gara kpara te nga nzö wü sü, ngbü kpah endoro agbü Rüma kpala.

Gbü re te Pawülü ngbü eba köcökpa ne tete, engu ngbü engbü ka-ye ta agbü tö ka wü *Giriki. Engu ngbü ta ereke te-ye, teka anü agbü Yerüsalema de jiasa, ta te wü *kpara ka Yesu de kpala biti, teka atima fü wü mürü cinga agbü Yerüsalema ne. (Sapita 15:25-26)

Teka mere bi re, Pawülü ngbü ta endoro gbü tö ka Asiya bete tö ka wü Giriki, da emala ngü ka Yesu fü wü kpara. Fütanga ngü la, fü engu adu afi ngü, gü ba, tima ka-ni gbü wü tö la ti la eyi bala. Engu koro ta agbü Rüma te enga gina nda la de. Amba engu le ta anü kpala, angü Rüma de mere köti. Engu le ta kpah anü agbü gara köti de iri ye Sipaniya, angü wü kpara ka tö la je ngü ka Yesu nda-wü la de. Fü Pawülü angbü efi, gü ba, te ni ce jiasa la eyi fü wü kpara ka Yesu agbü Yerüsalema la, ni ena areke te-ni teka anü sü agbü Rüma. Fü ni adu ayia gbü Rüma sela anü sü agbü Sipaniya. Te di bala, wü kpara ka Yesu

agbü Rūma ena ale ta-ngü te ni, teka nünü ka-ni de agbü Sīpaniya ne me-wü. (Sapīta 15:22-24)

Dela si-ngü te Pawülü ba köcökpa ne tete, angü engu ngbü ereke te-ye, teka nünü ka-ye agbü Rūma. Engu le asere fīngangü ka-ye 'buru fū wü kpara agbü Rūma, teka ngü ka Yesu, teka de wüh wu si-ngü, de te ni ele anü ari wü kpara di agbü Sīpaniya ne. (Sapīta 15:14-21*)

Amba wü ngü la mere te-wü baka te Pawülü ngbü ele ne nda de. Angü, te engu nü koro tete agbü Yerūsalema ne, fū wü vügü ayia azoro engu, agü agbü ku bü kükürü bala. Wüh le ta amörö engu amörö, amba wüh du fū ngü, du tima wü marajümüya, aza engu, anü sü di agbü Rūma, teka de wüh kolo ngü kaka engagira mere miri ka Rūma. (Mürü Tima 21:27-28:31).

Mere kpeke ngü, de te Pawülü ba gbü köcökpa ne, ladü gbü Sapīta 1:16-17, te gü ba, "Wü di enga wüna, ma wu eyi, gü ba, ngü ka Miri Yesu ne, ah ka-ye de mere kpeke ngü, angü wazi Me ladü gbügbü na, teka aküwa wü kpara, te ewü ena ato maguma wü fefe na, anga wüh de wü di enga *Yisaraye, anga wü *ganzi kpara. Ngü la ngbü esere züka kaje fū nih, wü kpara te ngü ka-nih ena areke tete na mbi gbü jia Me. Te mü to maguma mü fū Yesu *Kurisito de la, ngü kamü ti areke gbü jia Me nda kpah de. Ah ka-ye bü duu baka ngü ta te Me mala, gü ba, 'Mene wü kpara, te ewü le ngü ka-ni, Me, de maguma wü biringbö ne, ni ena aceka ewü baka züka wü kpara ka-ni fanü, fū ni adu aküwa ewü fi mere badi.' "

Wü ngü te mü ena amaka gbü köcökpa ka
 wü Rüma ne, wüh dene.
 Sapita 1:1-17 Mere ngü te di gbü köcökpa ne
 Sapita 1:18-3:20 Wü kpara 'buru ngbü ekpi
 akpi teka siti ngü ka-wü
 Sapita 3:21-4:25 Dene ngü te ena areke
 wü kpara gbü jia Me
 Sapita 5:1-8:39 Yesu fa nih eyi gbü siti ngü
 ka-nih
 Sapita 9:1-11:36 Ngü ka wü di enga
 Yisaraye
 Sapita 12:1-15:13 Ngbü ngbü ka wü kpara ka
 Yesu
 Sapita 15:14-16:27 Adu ngü

Dene mandī ka Pawülü fū wü kpara ka Rüma

¹ De-yi, wü *kpara ka Yesu Kurisito, te yi di
 agbü *Rüma, de-ra Pawülü, te ma di de labi ka
 Yesu *Kurisito ne, ma ngbü eba köcökpa ne fū
 yi me-ra, angü ma de *mürü tima kaka. Engu
 fe ra me-ye, fū ah ao ra, adi emala nga ngü ka-
 ye, ka Yesu, fū wü kpara, gü ba, “Me le nih fa
 sü.” ² Me mala ta ngü eyi gügü, gömö wü *mürü
 dofo ka-ye, gü ba, “Ni ena atima Ye ni, te ena
 akoro aküwa nih.” Fū wü mürü dofo ayia aba
 ta ngü la, gbü *Ngari Me. ³ Kpara te engu tima
 ne, ah de Yesu Kurisito, te di de Miri ka-nih ne.
 Wüh bi engu ta baka kpara füh kotö ne, gbü
 nguwa Miri *Davidi, te di ta de mere miri ka-
 a, wü *Yisaraye ne. ⁴ Amba Yesu ka-ye de Ye
 Me, te Me tima kü agbü kpī. Nih ti eyi awu, gü
 ba, Yesu de Ye Me, angü Me sere ngü kaka fū
 nih, gü ba, engu de Ye ni fanü fanü, teka wazi

te Me zükü engu di gbü kpi ne. ⁵ Teka ngü de te Miri Yesu mere la, Me te engu di de mürü *züka maguma ne, le ra fa sü. Fü engu afe ra, ao mürü tima ka Miri Yesu, de ma di emala ngü kaka fü nguwa wü kpara füh kotö ne, teka de wüh fü maguma wü, adi eje ngü kaka, da elala te riri kaka.

⁶⁻⁷ Dela si-ngü te ma ba köcökpa ne tete fü yi, angü ngü la kpah teka yi, wü kpara ka Yesu Kurisito de agbü Rüma kpala ne. Me le yi fa sü, fü ah ayia afe yi wü kpara ka-ye. Ah le de Wö nih Me bete Miri Yesu Kurisito ngbü de yi, da eto gu ngü ka-wü fü yi de züka maguma wü.

Dene ngü te ma ngbü eo gümü yi, wü kpara ka Rüma, di

⁸ Dene gina ngü te ma ele amala fü yi. Ma ngbü egbo nga iri Me tungü yi 'buru, te iri Miri ka-nih Yesu. Kükürü de, angü ma wu eyi, gü ba, yi zoro ngü ka Yesu eyi de kpa yi 'basu. Te di bala, ngü ka-yi la wü baya eyi gbü wü sü 'buru.

⁹ Me, te ma ngbü emere tima kaka de maguma ra biringbö, da emala ngü ka Yeye na fü wü kpara ne, ah wu eyi kpo, gü ba, to ra iri tungü yi de.

¹⁰ Angü ma ngbü eyi-tata tungü yi gbü wü sikpi 'buru, de engu ü kaje fere, de ma nü gü jia ra te yi kpala, te engu le eyi la. ¹¹ Gümü yi ngbü eke ra cu efa sü, kükürü de, angü ma le ari yi de ngü ka

Me, teka de yi maka wazi, arü di kpekpeke. ¹² Te di bala, te nih ngbü tundu la, ngü la ena ato wazi fü nih. Angü nih ena angbü baka ndugu wa, te wüh dündä adündä la. Angü ma ena amaka wazi teka ngü ka-yi, fü yi adu amaka wazi kpah teka

ngü ka-ra. ¹³ Wü di engä wüna, ma ngbü emala fü yi dene zu ngü, gü ba, ma le ta teka akoro kpaka yi kpala kere ne, amba ma gïri kaje eyi bi ma, angü wü gara ngü ngbü fi bü da etiri ra. Te Me ü kaje fere la, ma ena akoro, teka amala ngü ka Yesu agbü sü ka-yi kpala, de wü kpara to maguma fü wü Yesu, kpah baka te ma ngbü emere gbü wü gara sü ne. ¹⁴ Angü ah le de ma mala ngü ka Miri Yesu, fü nguwa wü kpara füh kotö ne 'buru, angü ah de ngü, te engu fe ra tekaka na me-ye. Ah le de ma mala ngü ka Miri Yesu la fü wü kpeke kpara de wü töndö kpara, wü kpara te ewü wu ngü fa sü, kpah de mene ewü te ewü wu ngü nda-wü de ne. ¹⁵ Te di bala, ma le kpah akoro amala ngü ka Miri Yesu fü wü kpara agbü sü ka-yi agbü *Rüma kpala.

Dene ngari Miri Yesu te ngbü eküwa wü kpara

¹⁶ Wü di engä wüna, ma wu eyi, gü ba, ngü ka Miri Yesu ne, ah ka-ye de mere kpeke ngü. Angü wazi Me ladü gbügbü na, teka aküwa wü kpara, te ewü ena ato maguma wü fefe na, anga wüh de wü di engä *Yisarayele, anga wü *ganzi kpara. ¹⁷ Ngü la ngbü esere züka kaje fü nih, wü kpara te ngü ka-nih ena areke tete na mbi gbü jia Me. Te mü to maguma mü fü Yesu Kurisito de la, ngü ka-mü ti areke gbü jia Me nda kpah de, angü gara kaje nda ma. Ah ka-ye bü duu baka ngü ta te Me mala, gü ba, "Mene wü kpara, te ewü le ngü ka-ni, Me, de maguma wü biringbö ne, ni ena aceka ewü baka züka

wü kpara ka-ni fanü, fü ni adu aküwa ewü fi mere badi.”*

Dene wü siti ngü te wü kpara ngbü emere gbü jia Me

¹⁸ Wü di enga wüna, ma ngbü emala fü yi dene zu ngü. Ah le de yi wu awu, gü ba, maguma Me ngbü enzu eküte wü kpara füh kotö ne, teka wü *siti ngü te ewü ngbü emere ne. Angü wüh ngbü emere fi bü siti ngü, te Me le de. Wü siti ngü ka-ewü la, siti fingangü ka-ewü eyi, angü wüh le adi emere zu ngü, de te Me ngbü ele ne, nda-wü de. ¹⁹ Maguma Me ngbü enzu eküte ewü, angü güje ewü ma. Te güje ewü ena adi ta ladü la, de bane ngü ka Me ri eyi gbü nzö ewü. Angü Me ngbü fi bü esere ngü ka-ye la fü ewü, teka mere bi wü re, wüh je ngü la nda-wü de. ²⁰ Ah kpo kü ta te enga gina, te Me o kotö ne tete na, engu sere te-ye fü wü kpara baka mere mürü wazi, teka mere bi züka wü e, te engu mere de füh kotö ne. Tekan ngü la, wü kpara 'buru ti eyi awu, gü ba, Me ladü. Anga te nih ti awu engu de jia nih kpah de la, wü e de te engu mere la, ti eyi asere wazi kaka fü nih. Amba wü kpara le afü fingangü ka-wü nda-wü de. Te di bala, Me ena ato kuru te wü kpara de bala ato, te gara. Wüh ti aküwa gbü liya ka Me nda-wü de, angü wüh ngbü emere ngü la ladru! ²¹ Wüh wu eyi kpo, gü ba, Me ladü. Wüh wu kpah kpo, gü ba, Me ngbü ele de ani di emere züka ngü. Amba wüh le adi emere züka ngü nda-wü de. Wüh cu

* **1:17** 1:17 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Abakuka 2:4.

ngü Me kpah de. Wüh gbo nga iiri na, teka züka ngü te engu ngbü emere fü ewü ne, kpah de. Te di bala, nzö ewü siti ka-ye eyi. Wüh ngbü efi ka-wü fi bü töndö wü kükürü ngü ka-wü. ²² Wüh gü ba, “Ani de kpeke kpara! Ani wu wü ngü 'buru kpo!” Amba wüh ka-wü de töndö wü kpara, te ewü wu ngü kpo de. ²³ Wüh le agbo nga Mere Me agbü kpí, te di de mürü wazi ne, nda-wü de. Wüh o to wü ka-wü 'buru, angbü ecu ngü wü e, te wüh ngbü ereke de kpa wü, baka kuru kpara, anga kuru lu, anga kuru nü, de kuru gara wü e de füh kotö ne.

²⁴ Teka kögö-nzö ka wü kpara la, fü Me adu afü kürüfe ye fü ewü, ace ewü, de wüh mere la siti wü ngü ka-wü la emere, baka te maguma ewü ngbü ele. Angü maguma ewü fiti ewü eyi, to gümü siti wü ngü la fü ewü. Te di bala, fü ewü akpo da emere ngü ka lümü esüka wü. ²⁵ Wüh le züka ngü ka Me ne nda-wü de. Wüh ngbü ele ka-wü bü nzö wü töndö ngü ka-wü la. Wüh ngbü egbo nga gara wü e, de te Mere Me mere ne, da ecu ngü wü e la. Amba wüh ena adi ecu ta bala ngü Mere Me, de te engu mere wü e la me-ye ne, da egbo nganga na, de bane ah ena adi ta mbi. Te di bala, ah le de nih di egbo nga iiri Me tenga wü sikipí 'buru! ²⁶⁻²⁷ Baka te wüh le ngü ka Me nda-wü de ne, Me ce ewü eyi, de siti gümü ngü ka lümü la emaguma ewü bala. Wü komoko du ce da engbü de wü wü rüse ka, fü gümü wü bu wü, komoko, adu angbü eke ewü ka-ye nda tine me-ye. Fü ewü akpo da emere ngü ka lümü esüka wü, de wü bu wü, komoko. Kpah bala, wü wü rüse du ce da engbü de wü komoko kpo,

fü gümü wü bu wü, würüse, adu angbü eke ewü ka-ye me-ye. Fü Me ayia ato kuru te wü kpara la 'buru. Ah to kuru la te ewü mbi, teka ngü ka lümü, de te ewü ngbü emere la.

²⁸ Wü kpara la le ao fingangü ka-wü, teka adi emere wü ngü te Me ngbü ele ne, nda-wü de. Teka ngü la, fü Me ayia ace ewü, de wüh di emere wü ngü te ti de, teka siti fingangü ka-ewü la. ²⁹⁻³⁰ Siti ngü ka-ewü la sibi fa sü. Angü, te nga sikpi 'buru, wüh ngbü efi ka-wü fi bü nga siti wü ngü, adi emere. Gara ewü de wü mürü gümü e. Gara ewü ngbü ekpü te-wü, da emere gü, da emömörö te-wü. Gara ewü ngbü da emere kanga esüka wü. Gara ewü ngbü efiti wü bu wü. Gara ewü ngbü endoro de ambala'ba, da edi ngü te wü bu wü. Gara ewü ngbü ekpü Me. Gara ewü ngbü esoko wü bu wü asoko, fü ewü angbü ecu 'duwa ngü wü. Gara ewü le aje ngü ka wü wö wü, de wü ni wü, kpah de. ³¹ Wü kpara la, wüh ka-wü töndö wü kpara, te ewü wu ngü ka Me de. Gara ewü ngbü emere mani, da esutu wu, angü wü ngü te ewü ngbü emala ne, wüh mere bala nda-wü de. Gara ewü le wü di enga ni wü kpah de. Gara ewü wu cinga kpara biringbö bane kpah de. ³² Amba wü kpara la wu kpo, gü ba, mene wü kpara te ewü ngbü emere wü siti ngü de bala, Me ena amörö ewü asidi. Wüh wu ngü ka Me la reke areke, amba wüh le ace da emere wü siti ngü la nda-wü de. Wüh ngbü fi bü emere ngü la, enü di kpa engagira nü, baka te ewü ngbü ele. Fü ewü angbü efiti wü bu wü, de wüh di emere kpah baka ani.

2

Dene kaje, te Me ena aye süka ngü ka wü kpara tete

¹ Enga wüna, mü ngbü efi, gü ba, “Ni de züka kpara, te ni ti eyi akolo ngü ka wü bu ni?” Kpara te o mü miri neh da? Te mü fi, gü ba, “Ngü ka wü bu ni esiti, Me ena ato kuru te ewü la,” te di bala, ah le de mü fi ngü la mbi mbi mbi feke. Te mü mala, gü ba, “Wü bu ni ngbü emere *siti ngü la,” mü ngbü efi, gü ba, “Me wu siti ngü ka-ni nda de?” Te di bala, mü ngbü eza mere liya la, eo gbü nzö mü de tete-mü! Me ena ato kuru te mü ato, angü mü ngbü emere ngü la kpah bala. ² Me ngbü ekolo ngü ka siti wü kpara de bala me-ye. Angü nih wu kpo, gü ba, engu ena akolo ngü la mbi, areke areke. ³ Enga wüna, te mü ngbü kpah emere siti ngü baka nda wü bü mü de bala, fü mü adu afü te-mü, angbü da ekolo liya ka wü bu mü la, mü efi nda-mü, gü ba, ni ena aküwa gbü liya ka Me? Ah bala de! ⁴⁻⁵ Yi ngbü efi, gü ba, “Me wu siti ngü ka-ani de. Ah ti ato kuru te ani kpah de.” Amba ah bala de! Me le yi de *züka maguma ye. Te di bala, engu le ato kuru te yi kere la de, me-ye, angü ah ce lakü eyi fü yi, de yi fü maguma yi, teka fü yi aküwa. Amba te nzö yi kpekpeke, yi le ace wü siti ngü ka-yi la fi de la, yi ti aküwa kpah de! *Adu sikipi ena akoro, te Me ena aye süka ngü ka wü kpara 'buru. Gbü sikipi la, Me ena ato mere kuru te yi, angü yi ngbü efala züka ngü kaka-na ne afala. ⁶ Te yi ngbü emere siti ngü la, Me ena ato kuru te yi. Amba te yi ngbü emere züka ngü la, Me ena aküwa yi fi mere badi. ⁷ Mene wü kpara, te ewü ngbü eto

te-wü fi bü da emere züka ngü, te reke areke gbü jia Me, fanü fanü Me ena agbo nga iri ewü, fü ah aküwa ewü fi mere badi. ⁸ Wü gara kpara le züka ngü ka Me nda-wü de. Wüh ngbü efi ka-wü bü nga ngü ka-wü. Wüh ngbü eo to wü bü nzö teka adi emere siti ngü. Te di bala, maguma Me ena anzu eküte ewü, angü Me le siti ngü ka-ewü la nda de. ⁹ Me ena ato kuru te wü kpara, te ewü ngbü emere siti ngü de bala ne 'buru, anga wüh de wü di engä *Yisaraye, anga wüh de wü *ganzi kpara. Angü Me ti afüwa gara kpara biringbö nda de. ¹⁰ Fü Me adu ato züka ngü fü mene wü kpara, de te wüh ngbü emere züka ngü ne, te wüh de wü di engä Yisaraye, anga wü ganzi kpara. Angü engu ena agbo nga ewü 'buru, da eto wazi fü ewü, fü ewü adi engbü zözö, de gu maguma wü. ¹¹ Engu ena akolo ngü ka wü kpara 'buru, te nga ngü te ewü ngbü emere, angü Me füwa kpara nda de.

¹²⁻¹³ Teka ngü ka wü di engä Yisaraye, Me to ta *Riri ka-ye fü ewü eyi gügü gömö *Müse. Te wüh ngbü emere *siti ngü la, Me ena ato kuru te ewü, angü wüh le aje riri kaka-na de. Angü te mü ngbü eje Riri ka Me bü de güje mü kükürü, mü mere ngü engu de la, ngü la ti areke gbü jia Me nda de. Ah le de mü je Riri ka Me, ale de maguma mü, da emere ngü engu amere, teka fü ngü ka-mü angbü mbi gbü jia Me. Teka ngü ka wü *ganzi kpara, te ewü wu Riri ka Me te engä gina la de ne, te wüh mere siti ngü la, Me ena ato kuru te ewü kpah ato fanü fanü, angü wüh wu siti ngü ake züka ngü kpo. ¹⁴ Amba wü ganzi kpara, te ewü wu ngü teka Riri ka Me nda-wü de

ne, te wüh ngbü emere wü ngü te Me ngbü ele la, ah baka te wüh je Riri ka Me eyi. Angü ngü de te ewü ngbü emere ereke areke gbü jia Me ne, ah eyi baka Riri ka Me fü ewü. ¹⁵ Ah ge baka te Me o Riri ka-ye la eyi emaguma ewü. Kpah bala, wüh ti eyi awu kpa emaguma wü, gü ba, wü ngü te ani ele amere, ah de züka ngü, anga ah de siti ngü. ¹⁶ Me wu siti ngü emaguma wü kpara 'buru kpo. *Adu sikpi ka Me ena akoro, te engu ena ao Yesu Kurisito, teka aye süka ngü ka wü kpara, baka ngü te ma ngbü fi bü eri wü kpara di ne. Angü gbü sikpi la, engu ena aye süka ngü ka wü kpara mbi mbi mbi, kpini te nga wü ngü te di emaguma ewü.

¹⁷ Te mü de enga Yisaraye le la, ah le de mü fi ngü ka-mü mbi mbi mbi. Yi ngbü ecu ngü yi, gü ba, “Ani de kpara ka Me. Ani ena aküwa teka ngü ka Riri ka Me, ta te engu to fü wü kundu ani esaka Müse ne?” Ah bala de! ¹⁸ Wüh gü tamu Riri ka Müse eyi fü yi fanü. Yi wu züka ngü te ngbü ereke gbü jia Me ne, kpah kpo. Amba, te yi mere wü ngü engu la nda-yi de la, yi ena aküwa neh baye baye? ¹⁹⁻²⁰ Yi ngbü emala, gü ba, “Me mala zu ngü ka-ye eyi 'buru 'buru fü wü kundu ani gömö Müse. Ani wu ngü ka Me kpo. Ani de kpeke kpara. Ani ngbü egü tamu ngü la fü wü bu ani. Ani ngbü eri wü kpara, te jia ewü ni ani, da esere kaje fü ewü, teka de wüh wu ngü ka Me.” ²¹ Ah mbi, amba te yi ngbü eri wü bu yi de ngü ka Me la, yi le adi emere wü ngü la cu me-yi de, neh teka ne? Yi gü ba, “Kpara mere e azi e de,” anga yi du ngbü ezi e ka wü bu yi, teka ne? ²² Yi ngbü emala, gü ba, “Kpara mere e amere

waza de,” amba yi di ngbü engbü de wü gara würüse gbü zi, neh teka ne? Yi gü ba, “Ngü ka faranda esiti. Ah le ta de wüh mofo ngü la de.” Te di bala, yi du ngbü enü ezü wü e, de te wüh ngbü eto gbü faranda, neh teka ne? ²³ Yi gü ba, “Ani de wü kpara ka Me, angü ani wu ngü ka Me kpo.” Yi du ngbü eto lümü te Me cu me-yi, teka ne? Te di bala, yi le ngü ka Me de maguma yi fanü, nda-yi de. ²⁴ Ngü ka-yi kpah baka ngü ka wü kundu yi, ta te wüh ba gbü *Ngari Me, gü ba, “Wü kpara ngbü esiti iri Me ne, teka ngü ka-yi, wü di enga Yisaraye.”*

Dene ngü teka wü di enga Yisaraye

²⁵ Wü di enga wüna, yi ngbü efi, gü ba, “Ani de kpara ka Me, angü ani ti eyi esa *basa?” Te yi ngbü emere zu ngü ka Me la, ngü ka basa ka-yi la ena adi de züka ngü fanü fanü. Amba, te yi mere *Riri ka Me mbi mbi de la, ngü ka basa ka-yi la ena adi de kükürü ngü. Ah ti areke yi gbü jia Me nda de. ²⁶ Kpara te ngbü emere Riri ka Me de maguma ye 'buru, Me ena aceka engu baka züka kpara ka-ye, anga te engu ti eyi esa basa, anga ah ti esa basa kpah de la, ah mere ngü de. ²⁷ Yi gü ba, “Ani de wü kpara ka Me. Ani ngbü emere gele ka Me, angü ani ti eyi esa basa.” Amba yi mere zu Riri ka Me nda-yi de. Wü gara kpara ladü, te ewü ti esa basa de ne, wüh du ngbü emere Riri ka Me me-wü ereke areke. Ngü la to lümü fü yi de? Yi ceka te-yi 'be, angü Me ena ato kuru te yi gbü ngü la. ²⁸⁻²⁹ Ngü te ena ao

* **2:24** 2:24 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 52:5.

yi mbi gbü jia Me, fü engu aceka yi baka züka wü kpara ka-ye ne, ah de ne ngü ne? Ah de ngü ka matí esa basa, baka te wü di engu *Yisarayele ngbü emala ne? Ah bala de! Ah ka-ye de ngü ka *Nzila Wazi Me te ngbü efü maguma kpara. Ngü ka gele tí areke ngü ka-mü gbü jia Me nda de. Te Nzila Wazi Me fü maguma mü me-ye la, Me ena adu aceka mü cu baka züka kpara ka-ye. Amba te yi ngbü emere wü gele, teka de wü kpara di eceka ani baka züka wü kpara la, ah ena adi ka-ye de töndö ngü kükürü.

3

¹ Amba nih tí eyi awu, gü ba, ngü ka wü di engu *Yisarayele fa ngü ka wü *ganzi kpara eyi. ² Angü de-a wü di engu Yisarayele, a de gina nguwa wü kpara, ta te Me sere ngü ka-ye fü a gbü *Ngari ye. ³ Ah fanü, wü gara wü di engu Yisarayele la le ngü ka Me de, amba yi mere e afí, gü ba, Me ena ace ewü 'buru ace, teka ngü ka wü bu wü, la de. Me tí ace ewü 'buru 'buru de, angü wüh de wü *vüngüte kaka. ⁴ Te di bala, Me ngbü fi bü emere wü ngü te engu ngbü emala. Ah tí afü ngü ka-ye, baka nda wü kpara füh kotö ne, te ewü ngbü esutu wu ne, nda de. Angü Miri *Davidi ba ta ngü la eyi gbü Ngari Me, gü ba, "Wayi bala Me, gbü wü ngü ka-mü, te mü ngbü emala 'buru, mü su wu nda-mü de, mü ngbü emere ngü la te bala. Kükürü de, angü, te mü kolo ngü ka wü kpara la, wü kpara 'buru ena awu, gü ba, mü kolo ngü la eyi mbi reke areke."*

* 3:4 3:4 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 51:4.

⁵ Gara kpara ti eyi amala, gü ba, “Te ni mere *siti ngü la, ngü la ti eyi asere fü wü kpara, gü ba, Me ka-ye de züka kpara duu me-ye. Te di bala, Me ena ato kuru te ni teka ngü la, neh teka ne?” ⁶ Dela, ah de töndö ngü de? Me de kpara te ngbü ekolo ngü ka wü kpara 'buru ereke areke. Teka ngü la, Me ti eyi ato kuru te nih, teka dürü ngü ka-nih. ⁷ Gara kpara ena aga yiki, gü ba, “Te wü kpara di ngbü egbo nga iri Me, teka *siti ngü te ni ngbü emere ne la, Me ena adu ato kuru te ni, teka siti ngü la, neh teka ne?” ⁸ Ngü la, ah ge baka e te wüh ga, nih ti eyi adi emere siti ngü, angü züka ngü ena akoro gbü ngü ka-nih la, fü wü kpara adu agbo nga iri Me, teka wü siti ngü te ni ngbü emere la. Dela ne töndö ngü ne? Wü gara kpara ngbü esiti iri a, gü ba, a ngbü kpah cu emala ngü bala me-a. Dela mere siti wu. Me ena ato kuru te mene wü kpara, te ewü ngbü emala ngü de bala ne, te gara.

⁹ Wü gara ngbü efi nda-wü, gü ba, ngü ka-ani, wü di enga Yisaraye, reke fa nda nguwa gara wü kpara. Amba ah bala de. Angü wü kpara fuh kotö ne 'buru ngbü emere siti ngü. Te di bala Me ena ato kuru te wü siti wü kpara la 'buru, kpah baka ngü te ma mala fü yi la. Anga wüh de wü di enga Yisaraye, anga nguwa *ganzi wü kpara. ¹⁰ Ah kpah baka ngü ta te wüh ba gbü Ngari Me gügü, gü ba, “Kpara biringbö, te ngbü emere züka ngü gbü jia Me, nda kü ma. ¹¹ Kpara biringbö te ngü ka Me ri eyi gbü nzönzö na mbi mbi mbi, nda ma. Kpara te to te-ye adi emere ngü ka Me de maguma ye 'buru 'buru, nda kpah ma. ¹² Wü kpara 'buru ce ngü ka Me eyi. Wüh

fü te-wü eyi 'buru emere bi siti ngü gbü jia Me. Kpara biringbö te ngbü emere züka ngü nda ma.†
 13 Wü ngü te wüh ngbü emala, ngbü esere nga siti ngü ka-ewü, te ewü ngbü efi, angü ngü ka-ewü la koro eyi baka zizi e, te sese ngbü efu afu. Wüh ngbü fi bü esu wu,‡ da edi ngü te wü bu wü, kpah da emala wü gara kpeke ngü, te ngbü ecuru wü bu wü, baka kpürü, te ngbü ede kpara me-ye.§ 14 Bi lara ngü sibi gömö ewü fa sü, angü wüh ngbü fi bü esoko wü bu wü, da esiri ewü. Fü ngü la angbü eto cinga emaguma wü bu wü la efa sü.* 15 Maguma ewü ngbü enzu kere kere, fü ewü angbü emörö kpara teka siti maguma wü la. 16 Gbü wü sü 'buru te ewü ngbü ekoro tete, wüh ngbü fi bü eto cinga te wü bu wü. 17 Wüh le züka ngü, te ngbü eto gu ngü ne, nda-wü de.† 18 Wüh le ngü ka Me 'buru 'buru de. Wüh kpe cürü Me kpah de.”‡ Dela ngü te wüh ba gbü Ngari Me, teka wü kpara te ewü ngbü emere siti ngü de bala ne.

19 Wü di enga wüna, dela ngü te ma le amala fü yi, gü ba, kpara biringbö, te di züka kpara gbü jia Me, nda ma. De-a, wü di enga *Yisaraye, ah le de a wu awu, gü ba, a kpah de siti wü kpara, Me ena ato kuru te a kpah ato teka *siti ngü ka-a, angü *Ngari Me mala bala. Te di bala, kpara

† 3:12 3:12 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 14:1-3.

‡ 3:13 3:13 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 5:9.

§ 3:13 3:13 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 140:3.

* 3:14 3:14 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 10:7.

† 3:17 3:17 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 59:7-8.

‡ 3:18 3:18 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 36:1.

biringbö füh kotö sene, te ena aga yiki, nda ma. Angü Me ena ato kuru te wü kpara füh kotö ne 'buru, anga ah ena adi de wü di engä Yisaraye, anga wü *ganzi kpara. ²⁰ Kpara biringbö ladü te ngbü emere wü *Riri ka Me la 'buru ereke areke fanü? Kpara te mere ngü la bala nda kü ma! Angü kpara biringbö te to tadu te Me gbü ngü ka Riri la nda kü ma! Amba Riri ka Me la ngbü esere fü nih, nga wü siti ngü, de te nih ngbü emere ne.

Dene ngü te ena areke wü kpara gbü jia Me

²¹⁻²² Wü di engä wüna, Me fi nga kaje, te ngü ka-nih ena akoro tete mbi gbü jia ni Me, ne eyi cu me-ye. Enatikine, Me sere ngü la eyi fü nih. Ah de ngü ka riri nda de. Ah ka-ye de ngü te Me reke me-ye, baka ngü ta te wü *mürü dofo ba gbü *Ngari Me gügü. Ngü la, ah ka-ye de ngü ka Yesu *Kurisito, te ena aküwa wü kpara me-ye. Angü te mü to maguma mü eyi fü Yesu Kurisito la, Me ena aceka mü baka züka kpara ka-ye tete, anga mü de engä *Yisaraye, anga mü de *ganzi kpara. Te di bala, Me ti afüwa a, zu wü di engä Yisaraye ne, nda kpah de, ²³ angü a ngbü kpah emere *siti ngü baka gara wü kpara füh kotö ne 'buru. Angü züka kpara biringbö, te di mbi gbü jia Me, nda ma. ²⁴ Amba Me de mürü *züka maguma, te le wü kpara fa sü. Fü engu ayia afa wü kpara gbü siti ngü ka-ewü, teka ngü ka Yesu Kurisito. ²⁵⁻²⁶ Angü Me tima Yesu Kurisito füh kotö sene, fü ah akpi teka areke ngü esüka nih de wü ye. Mene wü kpara te ewü ena ato maguma wü fü Yesu, Me ena aboro siti ngü ka-ewü. Dene eyi mene kaje te kpara ena akoro

tete na mbi gbü jia Me. Te kpo ta gügü, zalü akoro enatikine, Me ngbü engbü de gu maguma ye, teka ngü ka siti ngü ka wü kpara. Ah le ato kuru te wü kpara kere la de. Yi ngbü efi, gü ba, Me wu wü siti ngü ka-ani de? Ah bala de. Me de züka miri, te ngbü emere zu ngü. Engu wu da eye süka ngü ka wü kpara mbi mbi mbi ne kpo. Ngü te engu le ato kuru te nih kere de ne, angü engu ce la lakı fü nih, teka fü nih afü maguma nih, fü nih aküwa. Titine, dene eyi züka kaje te Me sere, teka areke ngü di esüka nih de wü ye. Angü Yesu Kurisito kpi eyi, teka afa nih gbü siti ngü ka-nih, de *ngüte ye te tökö ne. Te nih to maguma nih eyi fefe na la, nih ena aküwa. Dela ngü te ngbü esere, gü ba, Me de kpara te wu da eye süka ngü ka wü kpara 'buru mbi mbi mbi ne.

²⁷ Te di bala ne, te Me ngbü eceka nih baka züka kpara, 'duwa teka ngü ka Yesu la, mü ena acu ngü mü, gü ba, ni de kpeke kpara, neh baye baye? Mü ngbü efi, gü ba, Me ngbü ele ni, teka züka ngü te ni ngbü emere ne? Ah bala de! Ngü ka-nih reke gbü jia Me, bü teka te nih to maguma nih eyi fü Yesu Kurisito. ²⁸ Ngü ka-nih koro gbü jia Me mbi, neh teka ne? Anga ah teka te nih ngbü emere wü *Riri, ta te *Müse ba gbü Ngari Me ne? Ah bala kpah de! Ngü ka-nih koro gbü jia Me 'be, nzö teka te nih to maguma nih eyi fü Yesu Kurisito. ²⁹ Fingangü ka-yi gü ba, Me ngbü ele ka-ye bü nzö wü di enga Yisarayele? Ah bala de! Me ngbü ele nguwa wü kpara füh kotö ne 'buru. ³⁰ Me ka-ye kü biringbö. Kaje te kpara ena aküwa tete na, ka-ye kpah ngbee

biringbö, 'duwa te kpara to maguma ye eyi fü Yesu la. Ngü ma, te ah de enga Yisaraye, anga ganzi kpara. ³¹ Fingangü ka wü gara kpara gü ba, nih, wü *kpara ka Yesu, ngbü eceka Riri ka Me, ta te engu to gömö Müse ne, baka töndö ngü. Amba ah bala de! Titine, baka te nih to maguma nih eyi fü Yesu Kurisito ne, nih wu si-ngü gbü Riri ka Me la eyi fanü.

4

Dene si-ngü te ngü ka Abarayama reke di gbü jia Me

¹ Wü di enga wüna, nih fi la nga ngü ka *Abarayama. Engu de züka kpara ka Me ta gügü. Engu kpah de mere kundu a, wü di enga *Yisaraye. ² Me ceka Abarayama ta baka züka kpara ka-ye, neh teka ne? Ah teka wü züka ngü, de te Abarayama ngbü emere me-ye de tete-ye ne? Ah bala de! Te ngü la ena adi ta teka züka ngü te engu mere la, de bane Abarayama ena angbü ta da egbo nga ye de tete-ye. Amba Me le bala de. ³ Yi fi la nga ngü ta te *Müse ba gbü *Ngari Me gügü, teka ngü ka Abarayama, gü ba, "Abarayama to ta maguma ye fü Me. Tekan ngü la, fü Me adu aceka engu baka züka kpara ka-ye."* ⁴⁻⁵ Ngü la, ah baka te Me küwa Abarayama teka wü züka ngü te Abarayama mere? Ah bala de! Me mere ngü la teka *züka maguma ye. Kpah bala, te mü ngbü ta emere *siti ngü, fü mü adu ato maguma mü fü Me la, engu ena aboro wü siti

* **4:3** 4:3 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 15:6.

ngü ka-mü la 'buru, adu aceka mü baka züka kpara ka-ye, angü engu de mürü züka maguma.

⁶ Nih gbo nga iri Me, angü engu de mürü züka maguma. Ah ngbü eceka nih baka züka kpara ka-ye ne, ah teka züka ngü de te nih ngbü emere ne nda de. Ah ka-ye teka züka maguma kaka. Ah kpah baka ngü, ta te Miri *Davidi ba gbü Ngari Me gügü, ⁷⁻⁸ gü ba dene, “Züka ngü ena adi 'duwa fü mene kpara, de te Me boro siti ngü kaka eyi asidi ne. Angü Me ti adu afi nga siti ngü kaka tine de.”†

⁹ Züka ngü la nzö teka wü di enga Yisarayelee, te ewü ngbü eti esa *basa ne? Ah bala de! Yi fi la nga ngü ka Abarayama. Me ceka engu baka züka kpara ka-ye, teka te engu to maguma ye fefe.

¹⁰ Me mere ngü la fefe, neh teka ne? Angü engu ti eyi esa basa? Ah bala de! Me mere ngü la fefe te enga gina, o engu ti esa basa nda la de. ¹¹ Me

du mala ngü ka basa la fefe sidi nga ngü la, teka asere fü wü kpara, gü ba, ni Me, ni o Abarayama eyi züka kpara ka-ni, angü ah to maguma ye eyi fü ni. Abarayama de gina kpara te Me wu engu züka kpara ka-ye. Tekka ngü la, Abarayama du ngbü baka kundu kundu wü kpara 'buru te ewü to maguma wü eyi fü Me, anga te wüh de wü di enga *Yisarayelee, anga wü *ganzi kpara, mene ewü te ewü ti eyi esa basa, anga wü mene ewü te ewü ti esa basa de. Dela mene wü kpara, te Me ngbü eceka ewü baka züka wü kpara ka-ye ne.

¹² Wüh ngbü ei nih wü kundu ye Abarayama ne, teka te nih ti eyi esa basa ne? A'a, ah bala de!

† 4:7-8 4:7-8 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 32:1-2.

Ah teka te nih to maguma nih eyi fü Me, kpah baka te Abarayama to maguma ye fü Me.

¹³ Ta gügü, Me mala ngü fü Abarayama, gü ba, “Te gara, wü kundu ye ena angbü wü miri füh kotö ne 'buru.”‡ Me mala ta bala, teka ne? Ah teka te Abarayama ngbü emere wü riri ka gele ereke areke? A'a, ah bala de! Me mala ta ngü la bala, teka te engu wu Abarayama baka züka kpara ka-ye, angü Abarayama to ta maguma ye eyi fü Me. ¹⁴ Amba wü gara kpara ngbü efi, gü ba, ani ti eyi aküwa, teka te ani ngbü emere wü riri ka gele ereke areke. Amba ngü la bala nda de! Te ah ena adi ta bala la, nih ngbü eto maguma nih fü Yesu *Kurisito, neh teka ne? Ah ena adi de töndö ngü. Kpah bala, ngü ta te Me mala fü Abarayama teka wü kundu ye ne, ena adi kpah töndö ngü. ¹⁵ Te nih ngbü efi, gü ba, ngü ka-nih ena areke gbü jia Me, teka wü riri ka gele la, ngü ka-nih ti areke gbü jia Me nda de. Angü te nih dürü mba enga ngü cükü'daye gbü wü riri ka gele la, maguma Me ena anzu eküte nih, angü kpara biringbö füh kotö sene, te ti amere wü riri la areke areke ne, nda ma.

¹⁶ Wü di enga wüna, ngü ka-nih ena areke gbü jia Me, 'duwa te nih to maguma nih eyi fefe na la. Angü Me ena aküwa nih teka züka maguma ye. Ah kina kina eyi, gü ba, ni ena aküwa mene wü kpara, te ewü ena ato maguma wü fü ni, kpah baka Abarayama. Te di bala, nih, de te nih to maguma nih eyi fü Me ne, nih tine eyi 'buru wü kundu ye Abarayama. Anga ah de wü di enga

‡ 4:13 4:13 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 17:4-5; 22:17.

Yisaraye, anga wü ganzi kpara. ¹⁷ Teka ngü la, fü Me amala ta ngü fü Abarayama, gü ba, “Ni ena ato wazi fü ye, fü wü kundu ye asibi te gara, akoro mere bi nguwa wü kpara.”[§]

¹⁸ Wü di enga wüna, Abarayama le ta wü ngü de te Me mala fü ye ne eyi de maguma ye 'buru, fü ah ayia ao to ye tete. Te engu ena adi efi ta bü nga wü ngü de füh kotö ne la, de bane engu ena aceka ngü la, te nga jia ye, baka ngü ka wu la. Kükürü de, angü engu koro ta eyi gbe kpara, wara ka gbe kpah eyi bakaka na. Wazi ewü teka abi ye di nda tñe eyi ma. Amba Abarayama wu fi bü kpo, gü ba, wazi Me fa sü. Ngü biringbö de te ena afa Me nda ma. Engu ti eyi azükü wü kpara gbü kpi. Kpah bala, Me ngbü emala ngü bü de komö ye, fü wü ngü, ta te mere te-wü gügü la de ne, angbü emere te-wü. Teka ngü la, fü Abarayama ayia ale ngü te Me mala fefe, gü ba, “De-ni Me, ni ena ato wazi fü ye, Abarayama, fü wü kundu ye asibi te gara, akoro mere bi nguwa wü kpara.” ¹⁹⁻²⁰ Abarayama wu ta eyi, gü ba, wazi ni nza eyi, angü re ka-ni koro kpah eyi baka kama biri (100). Engu wu kpah eyi, gü ba, wara ni ti abi ye nda-ye tñe de. Amba engu ceka ngü, te Me mala fü ye ne, te nga jia ye baka wu de. Ah to maguma ye 'buru fü Me, du o to ye 'buru te ngü te Me mala fefe, gü ba, engu ena adi te gara de kundu ye mere bi wü kpara. Fü engu agbo nga iri Me teka ngü la. ²¹ Angü ah wu eyi, ga, Me de mürü wazi. Ah wu kpah kpo, ga, ngü de te Me mala la, Me ena amere fanü,

§ 4:17 4:17 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 17:4-5.

Me ti ace de. ²² Dela si-ngü de te wüh ba ngü la tete na gbü *Ngari Me, gü ba, “Abarayama to ta maguma ye fü Me, fü Me adu aceka engu baka züka kpara ka-ye.”*

²³⁻²⁴ Wü di enga wüna, wü ngü de te wüh ba teka Abarayama, gü ba, “Me ceka engu baka züka kpara ka-ye ne,” wüh ba ngü la kpah tüngü nih. Angü, te nih to maguma nih eyi fü Me la, Me ena aceka nih kpah baka züka wü kpara ka-ye, teka ngü ka Miri Yesu *Kurisito, de te Me zükü engu gbü kpi ne. ²⁵ Angü Yesu kpi teka aküwa nih gbü *siti ngü ka-nih. Fü Me ayia azükü engu gbü kpi la, teka asere fü wü kpara, gü ba, de-ni Me, ni ngbü eceka nih baka züka kpara, teka ngü ka Yesu.

5

Dene züka ngü te Me mere fü nih, teka ngü ka Yesu Kurisito

¹ Wü di enga wüna, Me reke ngü esüka nih de wü ye eyi. Ah fü nih eyi baka züka wü kpara ka-ye, angü nih to maguma nih eyi fü Miri Yesu Kurisito. ² Teka ngü ka kpi ka Yesu, nih ti eyi awu wü züka ngü 'buru, te Me mere fü nih de *züka maguma ye ne, angü nih to maguma nih eyi fü Yesu Kurisito. Nih tñe eyi de tadu, angü nih wu eyi, gü ba, nih ena angbü kpaka Me, angbü sü kaka angbü kpi kpala, fi mere badi.

³ Te di bala, nih ti kpah eyi agbo nga Me de tadu, gbü wü lö-ra ka cinga, te nih ena angbü ezü füh kotö ne. Angü nih wu eyi, gü ba, nih

* **4:22** 4:22 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 15:6.

ena amaka züka ngü te gara, kpaka Me agbü kpî. Kükürü de, angü te nih tüka te-nih gbü wü cinga ka-nih la, maguma nih ena akoro kpekpeke. ⁴ Te maguma nih koro eyi kpekpeke la, ngü ka-nih ena areke gbü jia Me. Te ngü ka-nih reke eyi gbü jia Me la, nih ena adu ao jia nih te Me, te ena aküwa nih ne. ⁵ Te nih o jia nih eyi eküte Me la, engu ti ace nih de. Ah ena aküwa nih aküwa fanü fanü. Kükürü de, angü Me le nih cu fa sü, de maguma ye biringbö. Fü engu ayia atima *Nzila Wazi ye, de ah koro, ah ngbü emaguma nih, adi esere ngü la fü nih.

⁶ Me mere wü züka ngü la fü nih bala, kükürü de, angü wazi nih, te nih ena aküwa te-nih di de tete-nih ne, ta nda ma. Fü Me awu cinga nih, fü ah ayia atima Yesu Kurisito, de engu koro, ah to te-ye, ah kpi teka aküwa nih, wü siti kpara. Me mere ngü la gbü sîkpî te engu fe me-ye. ⁷ Gara kpara ladü füh kotö ne, te ena akpi teka ngü ka kiri ye? Anga te kiri ye na la ena adi de züka kpara la, e-wu neh da, kpara la ena atüka maguma ye bü bala, akpi teka kiri ye la. ⁸ Te di bala, yi fi la nga mere lele ka Me tüngü nih, teka kpi ka Yesu Kurisito. Gbü sîkpî ta te Yesu Kurisito kpi tete teka ngü ka-nih ne, nih ta de züka wü kpara? Ah bala de! Nih ta de siti wü kpara, angü nih ta de wü vügü ka Me.

⁹ Wü di enga wüna, Me küwa nih eyi, teka kpi ka Yesu Kurisito. Te di bala, maguma Me ti adu anzu eküte nih tine de. Angü engu boro wü *siti ngü ka-nih eyi, teka ngü ka Yesu. ¹⁰ Nih ta de wü vügü ka Me, amba Me yia fi nga ngü la ka-ye nda me-ye! Fü ah ayia areke ngü, te di ta esüka

nih de wü ye ne, teka kpi ka Ye ye, Yesu! Titine, nih koro eyi wü *vüngüte ka Me. Te di bala, nih ena aküwa fi mere badi fanü, kpah baka Yesu Kurisito, angü engu zükü gbü kpi, fü ah angbü fi mere badi. ¹¹ Te di bala, nih gbo nga Me, teka ngü ka Miri ka-nih Yesu Kurisito, angü Yesu de kpara ta te za nih, lügü kpaka Me, fü nih adu akoro wü vüngüte ka Me ne.

Dene züka ngü te Yesu fa nih di, gbü siti ngü ka kundu nih, Adama

¹² Wü di engu wüna, Yesu küwa nih eyi gbü *siti ngü ka-nih, angü ta gügü mere kundu kundu nih de iri ye *Adama ne, mere siti ngü gbü jia Me. Fü Me ayia akina engu, de ah kpi akpi teka ngü la.* Dela si-ngü te wü kpara fuh kotö ne 'buru ngbü ekpi tete, angü wü kpara 'buru de wü kundu ye Adama. Wüh ngbü fi bü da emere wü siti ngü baka nda diri kundu wü la. ¹³⁻¹⁴ Amba ngü ka *Riri ka Me nda-ye baye? Riri, te Me to gömö *Müse, koro ka-ye sidi, o siti ngü di ka-ye nda-ye kü eyi ladü fuh kotö sene gügü, teka ngü ka kundu kundu nih, Adama. Amba fingangü ka-yi gü ba, wü kpara ta te ewü kpi, o Me to Riri la de ne, wüh kpi teka ne? Wayi, wüh ti eyi akpi, angü ngü ka-nih siti eyi de ewü 'buru, teka siti ngü ka kundu nih, Adama. Baka te Me kina kundu nih, Adama, fü nih angbü ekpi 'buru teka ngü kaka-na ne, kpah bala, nih ena aküwa kpah 'buru teka ngü ka Yesu Kurisito, te Me zükü engu gbü kpi ne. ¹⁵⁻¹⁶ Te di bala, ngü ka Yesu fa

* **5:12** 5:12 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 2:17; 3:6; 3:17-19.

ngü ka Adama ka, angü Yesu reke siti ngü, ta te Adama mere ne eyi.

Adama mere siti ngü kü me-ye kpikpi ye, fü ngü la ayia asiti ngü ka wü kpara gbü jia Me 'buru 'buru. Fü Me ayia akina wü kpara 'buru, de wüh di ekpi. Yesu Kurisito ka-ye kpah kü kpikpi ye, te yia mere züka ngü fü nih, aküwa nih gbü siti ngü ta te Adama mere ne. Teka ngü ka Yesu la, fü maguma Me adu agu eküte nih. Fü ah angbü tîne eceka nih 'buru baka züka wü kpara ka-ye, teka *züka maguma ye.

¹⁷ Baka te Adama mere siti ngü, kü bü me-ye kpikpi ye ne, fü Me ayia akina engu, teka ngü la, fü wü kpara füh kotö ne angbü ekpi 'buru, gbü ngü kaka la. Amba, ah kpah bü duu teka ngü ka Yesu Kurisito, fü Me ayia aküwa nih. Te di bala, te nih le züka ngü, de te Me mere fü nih, de züka maguma ye ne la, fanü fanü, nih ena aküwa ka-nih aküwa fi mere badi, teka ngü ka Yesu.

¹⁸⁻¹⁹ Baka ta te Adama le riri ka Me de ne, fü ngü ka wü kpara 'buru ayia asiti gbü jia Me, fü Me ayia ato kuru fü ewü 'buru. Amba ngü la ngbü fi bala nda de. Angü, baka te Yesu Kurisito je riri ka Me, fü ah ayia akoro aküwa nih ne, fü Me adu aceka nih 'buru, baka züka wü kpara ka-ye, teka ngü de te Yesu mere la.

²⁰ Amba, baka te wü kpara le, gü ba, ani ngbü dela emere siti ngü, nda-ani de ne, fü Me ayia ato ta Riri ka-ye fü ewü gömö Müse, o nga ngü ka Adama ra eyi fa sü. Me to Riri la, neh teka ne? Teka asere nga mere bi wü siti ngü ka wü kpara, te ewü ngbü emere ne, fü ewü. Baka te Riri koro,

fü wü kpara ayia awu, gü ba, maguma Me nzu eyi eküte ani fa sü, angü ani ngbü emere siti ngü. Amba Me le ta kpah de wü kpara wu, gü ba, ni ti eyi aboro mere bi wü siti ngü, te ewü ngbü emere ne, te ewü le züka ngü de te Yesu mere ne eyi la.

Wü di enga wüna, dela ngü te ma ele amala fü yi. Fanü, siti ngü ka wü kpara füh kotö ne zu eyi fa sü. Amba wazi lele ka Me fa wü siti ngü la 'buru ka. ²¹ Baka te wü kpara füh kotö ne ngbü eyi ekpi teka siti ngü, te ewü ngbü emere ne, fü Me ayia awu cinga ewü, fü ah ayia atima Yesu Kurisito, teka aküwa ewü. Te di bala, te nih le ngü ka Miri ka-nih Yesu Kurisito eyi la, Me ena adu aceka nih baka züka wü kpara ka-ye. Fü engu aküwa nih fi mere badi.

6

Dene ngü teka nih, wü kpara ka Yesu, ah le de nih to te-nih teka adi emere züka ngü

¹ Wü di enga wüna, nih mere e afi nga ngü, gü ba dene, "Nih ti eyi amere wü *siti ngü baka te nih le, angü Me ena aboro siti ngü ka-nih, teka *züka maguma ye," ne, nih mere e afi ngü bala de. ²⁻⁴ Te yi ngbü efi ngü la bala la, dela ka-ye siti fingangü, angü ah ti fü nih angbü fi bü da emere wü siti ngü ne de. Nih fi la nga *babatiza, de te wüh to fü nih ne. Te wüh ngbü eto babatiza fü nih, nih gü ba, nih lala eyi eküte Yesu. Gbü ngü la, ah ge baka te nih kpi eyi, kpah baka Yesu Kurisito te kpi, fü ewü ati nih tundu de ewü. Te di bala, nih ena adu kpah angbü emere wü diri

ngü, te nih ce eyi ne, baye baye? Kpah bala, baka te nih zükü eyi tundu de wü Yesu Kurisito ne, ah le fü nih adu angbü emere wü siti ngü tîne de, angü nih ka-nih eyi ezükü guvu Yesu. Engu zükü eyi gbü kpi, teka mere wazi ka Wö ye. Te di bala, ah le de nih rü kpekpeke. Nih mere e adu angbü emere siti ngü tîne de. Angü nih fü te-nih eyi, teka adi emere züka ngü. ⁵ Wü di enga wüna, ah le de nih lala eküte Yesu Kurisito, angü ah ge baka te nih kpi eyi tundu de wü Yesu. Tekä ngü la, Me ena adu azükü nih kpah baka Yesu. Te di bala, de nih mere e adu amere siti ngü tîne de.

⁶ Gbü sïkpï te wüh bere Yesu tete füh *rü gbegete, ah ba e te nih kpi tundu de wü Yesu, angü nih lala eyi eküküte. Te di bala, Yesu to wazi ye la eyi fü nih, teka fü nih afa siti ngü di. Nih tï adu angbü labi ka siti ngü tîne de. ⁷ Angü te kpara kpi eyi tundu ake Yesu la, ah tï adu amere siti ngü tîne de. ⁸ Fanü fanü, baka te nih kpi eyi, de siti ngü ka-nih, tundu de wü Yesu ne, nih tï eyi awu, gü ba, nih ena amaka *küküwa ka fi mere badi te gara kpakaka.

⁹ Wü di enga wüna, baka te nih lala eyi eküte Yesu ne, nih tï eyi awu, gü ba, Me zükü Yesu Kurisito gbü kpi eyi. Engu tï adu akpi nda tîne de, angü engu fa wazi kpi eyi. ¹⁰ Kpi de te engu kpi kpa füh rü gbegete ne, engu kpi teka aküwa nih, wü kpara, gbü siti ngü ka-nih 'buru. Engu tï adu akpi nda tîne de. Titine engu ladü eto tadu te Me, agbü sü ka Me agbü kpï.

¹¹ Wü di enga wüna, ngü ka-yi kpah baka nda Yesu, angü yi ce siti ngü eyi, du lala eyi eküte Yesu. Te di bala, gümü siti ngü mere e adu ake yi

tüne de. Ah le de yi ngbü fi bü da emere wü ngü, te ngbü ereke gbü jia Me. ¹² Te di tüne eyi bala ne, yi mere e ace te-yi, adi emere siti ngü, baka te maguma yi ngbü ele ne, tüne de. Angü fanü fanü, küte yi la ngbü eyi emere siti ngü. ¹³ Yi mere e ace te-yi adi emere siti ngü, baka te yi ngbü ele ne tüne de. Angü yi baka kpara te zükü gbü kpi, teka ngü ka Yesu Kurisito. Te di bala, ah le de yi rü kpekpeke, fü yi ato te-yi fü Me, angbü emere wü ngü de te ena areke gbü jijia. ¹⁴ Yi mere e angbü labi ka siti ngü tüne de, angü Me to wazi eyi fü yi, teka fü yi adi emere züka ngü, te ena areke gbü jijia na, di. Angü yi küwa eyi teka züka maguma ka Me. Ah teka ngü ka wü riri ka gele, te yi ngbü emere ne, nda de.

¹⁵ Gara kpara ti eyi amala, gü ba, “Baka te Me küwa nih eyi teka züka maguma ye ne, ah le de nih ce ngü ka riri ace, fü nih adu angbü emere siti ngü, baka te nih ngbü ele. Angü Me ti eyi aboro siti ngü la.” Dela züka fingangü? Ngü bala ma! Dela ka-ye siti fingangü! ¹⁶ Ta gügü, o yi to maguma yi fü Yesu la de ne, yi to ta te-yi 'buru adi emere wü siti ngü, angü yi ta de wü labi ka siti ngü. Yi ena akpi ta akpi teka siti ngü ka-yi la fanü. Amba titine Me fü yi eyi baka wü di ye. Te di bala, ah le fü yi ato te-yi 'buru 'buru, teka adi emere wü züka ngü, te ngbü ereke gbü jia Me. ¹⁷ Gbo nga e fü Me, angü yi de labi ka siti ngü tüne de! Angü yi le ngü ka Me de maguma yi 'buru, teka ngari Me, ta te wüh ri yi di ne. ¹⁸ Angü Me furu yi gbü ku ka siti ngü, ta te i yi ne, eyi. Fü ah adu afü yi, ao baka labi

ka-ye, teka fü yi adi emere züka ngü. ¹⁹ Ma ngbü emala nga labi fü yi sene baka ngü mani, angü ma wu eyi, gü ba, jia yi mba teka ngü ka Me mbi mbi la de. Ta gügü, yi to te-yi 'buru 'buru, teka angbü emere siti ngü ka lümü, te Me le de. Fü wü siti ngü ka-yi asibi ta cu afa sü. Amba titine, ah le de yi to te-yi 'buru 'buru, teka adi emere züka ngü, te ena areke gbü jia Me, angü yi tine eyi de wü labi kaka.

²⁰ Ta gügü, te yi ngbü labi ka siti ngü ne, yi ngbü ta emere wü ngü ka lümü, baka te yi ngbü ele. Wazi yi, ta te yi ena angbü emere züka ngü di ne, nda ma. ²¹ Yi maka ta gara züka ngü eyi gbü ngü te yi ngbü emere la? Yi maka de. Angü takpa ta te wüh ena ato fü yi teka ngü la, ah de kpi. ²² Titine Me furu yi gbü ku ka siti ngü la eyi. Fü ah adu afü yi baka wü labi ka-ye. Fü ah ato wazi fü yi, teka fü yi angbü emere züka ngü, te ena areke gbü jijia, di. Yi ena adu amaka züka takpa gbü ngü la fanü fanü, angü Me ena aküwa yi agbü sü ka-ye agbü kpi, fi mere badi. ²³ Mene kpara te ngbü fi bü emere siti ngü, gara takpa te wüh ena ato fefe nda ma. Ah ena akpi, fü ewü aza engu agü agbü wa, fi mere badi. Amba, mene kpara te to maguma ye eyi fü Miri ka-nih Yesu Kurisito la, Me ena ato mere züka ngü fefe, teka *züka maguma ye. Fü engu aküwa fi mere badi.

7

Dene ngü te nih küwa esa wazi ka Riri ka Müse tete

¹ Wü di engä wüna, ma wu eyi, gü ba, yi wu Riri, ta te Me to fü *Müse ne, eyi reke areke. Amba titine yi ngbü tine esa *Riri ka Müse la nda-yi de, angü yi kpi eyi tundu de wü Yesu. Wayi, ah le ta de yi di emere Riri la, o yi di la ezükü. Amba baka te yi kpi eyi tundu de wü Yesu ne, yi ti adu angbü esa wazi ka Riri la tine de. ²⁻³ Yi fi la ngü ka würose, te di esaka watı ye. Riri mala, gü ba, ah le de engu o jia ye nzö eküte watı ye. Te würose la ngbü ake gara komoko, o watı ye na di la ladü de jia ye la, wü kpara ena amala, gü ba, würose la mere *siti ngü eyi. Amba, te watı ye na kpi eyi la, riri te ena adu atiri engu tine ma. Engu ti eyi adu aza gara komoko ka-ye. Te ah bala la, wüh ena adu amala, gü ba, engu mere kpah siti ngü eyi? Ah bala de. ⁴ Wü di engä wüna, ngü ka-nih ka-ye kpah bala. Nih de wü kpara, te nih ngbü esa Riri ka Müse, nda-nih tine de, angü nih kpi eyi tundu de wü Yesu. Nih ka-nih tine eyi de wü *kpara ka Yesu *Kurisito. Angü Yesu Kurisito fa nih eyi gbü ngü ka Riri la, gbü sikpi ta te engu kpi tete fuh *rü gbegete, fü Me azükü engu gbü kpi la. Baka te nih di eyi wü kpara ka Yesu ne, ah le de nih di emere wü züka ngü, te ngbü ereke gbü jia Me, te nga wü sikpi 'buru. ⁵ Ta gügü, o nih to maguma nih fü Yesu la de ne, nih ngbü emere siti ngü, baka e te nih ngbü ele. Angü gümü wü siti ngü, ta te Riri ka Müse ngbü etiri te nih ne, du ngbü emere nih efa sü. Te di bala, nih ngbü dela ta egiri nga kpi. ⁶ Angü ta gügü Riri ka Müse i nih gbü ku ka siti ngü. Nih giri kaje teka aje Riri ka Müse la tete ma, nih maka nda-nih de. Amba

tütine, nih tĩ agĩrĩ kaje tĩne de, angũ *Nzĩla Wazi Me ngbũ eyi emaguma nih, da eto wazi fũ nih, teka fũ nih adi eje ngũ ka Me di mbi mbi mbi. Angũ nih ngbũ ta esa wazi Rĩrĩ ka Mũse. Amba tütine, nih ngbũ esa wazi ka Rĩrĩ la tĩne de. Me kũwa nih gbũ siti ngũ la eyi, teka ngũ ka kpi ka Yesu, angũ nih kpi eyi tundu de wũ Yesu.

⁷ Wũ gara kpara tĩ eyi afi ngũ, gũ ba, te Rĩrĩ ka Mũse ngbũ eto gũmũ siti ngũ emaguma kpara la, te ah bala, Rĩrĩ ka Mũse ka-ye nda esiti. Yi mere e afi nga ngũ bala de! Angũ Rĩrĩ ka Mũse to siti ngũ emaguma kpara nda de. Ah ka-ye de gũmũ siti ngũ, te di emaguma nih, te ngbũ efiti nih me-ye. Amba Rĩrĩ ka Mũse ngbũ esere fũ nih, gũ ba, ngũ la de siti ngũ. Angũ ta te ma ngbũ ekpi gũmũ e ka wũ bu ra ne, ma wu ta, gũ ba, ngũ la de siti ngũ ne, nda-ra de. Kpah bala, fũ ra adu atanga ngũ la gbũ Rĩrĩ ka Mũse, gũ ba, "Mũ mere e ao gũmũ e ka kiri mũ de."* Fũ ra adu awu, gũ ba, ma mere siti ngũ eyi. ⁸ Amba, baka te ma tanga ngũ la, ma ce da eo gũmũ e ka wũ bu ra eyi? Ma ce nda-ra de! Gũmũ e ka wũ bu ra la du ngbũ eke ra tĩne efa sũ. Amba, teka te yi wu Rĩrĩ ka Me, ta te engu to fũ Mũse, de ne, yi tĩ kpah awu, gũ ba, ani ngbũ emere siti ngũ ne, nda-yi de. ⁹ Ta gũgũ, te ma wu Rĩrĩ ka Mũse nda-ra de ne, ma ngbũ ta efi nda-ra, gũ ba, ma ka-ra de zũka kpara. Amba, baka te ma du tanga ngũ, te gũ ba, "Mũ mere e ao gũmũ e ka kiri mũ de," ne, fũ ra adu awu, gũ ba, amba ma ngbũ ta neh emere siti ngũ. Angũ

* **7:7** 7:7 Mũ ena amaka ngũ la gbũ buku ka Gogo ka wũ Yĩsarayele 20:17, bete Manda nga Rĩrĩ 5:21.

ma du wu eyi, gü ba, Me ena ato kuru te ra, fü ngü ka-ra anza! ¹⁰ Ma fi nda-ra ta, gü ba, ma ena aküwa teka Riri ka Müse la, angü ma ngbü ta emere Riri la ereke areke. Tine sidi sidi, fü ra adu awu, gü ba, ma ti aküwa teka Riri la nda-ra de. Angü ma mere wü ngü, de te Riri la ngbü ele ne kpini kpini, nda-ra de. ¹¹ Ta te ma ngbü efi nga Riri la, fü gümü siti ngü de emaguma ra la akpo da efiti ra, fü ra akpo da emere siti ngü. Te di bala, dela eyi si-ngü ta te Me ena ato kuru te ra tete na ne.

¹² Dela ngü te ma le amala fü yi kpekpeke, gü ba, angü Riri ta te Me to fü Müse ne, ah ka-ye de züka Riri! Siti ngü gbügbü na nda ma! Riri la ngbü esere wü züka ngü, de te ngbü ereke gbü jia Me!

¹³ Gara kpara ti eyi ayi-ta ra, gü ba, te Riri ka Müse ka-ye 'buru mbi la, kpara ena amaka kpi gbügbü na, neh baye baye? Ngü la bala nda de. Ngü te ena ato kpi fü nih, ah de ngü ka Riri ka Müse nda de. Ah ka-ye de gümü siti ngü, te di emaguma nih. Angü wü Riri la ka-wü 'buru mbi, amba wü Riri la ngbü esere fü nih, gü ba, wü ngü de te nih ngbü emere la, wüh 'buru de siti ngü. Te di bala, nih ti eyi awu, gü ba, wü siti ngü ka-nih la, siti nih eyi gbü jia Me 'buru 'buru.

Dene si-ngü, te maguma nih ngbü tete 'basu 'basu

¹⁴ Wü di enga wüna, nih wu eyi, gü ba, Me to ta Riri la gömö *Müse, teka de ah to wü züka ngü emaguma nih. Amba teka ngü ka-nih, nih ka-nih de kpara ka küte. Fü wü *siti ngü de emaguma nih la angbü efiti nih, adu ao nih labi ka-ye. Angü

wazi nih, te nih ena afa ngü la di ne, nda ma. ¹⁵ Nih wu zu ngü, de te nih ngbü emere ne, nda-nih de. Nih le ta eyi adi emere wü ngü, te ena adi ereke gbü jia Me, amba wazi nih, te nih ena angbü emere ngü la di ne, nda ma. Nih le ta kpah eyi ace wü siti ngü, de te nih ngbü emere ne, amba gümü wü siti ngü, de emaguma nih ne, ngbü fi bü efiti nih, fü nih angbü fi bü emere wü siti ngü la. ¹⁶ Te di bala, wü siti ngü, de te nih ngbü emere ne, nih le ta adi emere bala nda-nih kü de, angü *Riri ka Me gü tamu züka kaje eyi fü nih. ¹⁷ Fingangü ka-nih, nih le ta ace da emere wü siti ngü. Amba nih du ngbü emere wü siti ngü la, neh teka ne? Nih ngbü emere wü siti ngü la, kükürü de, angü gümü siti ngü la ladü emaguma nih, te ngbü efiti nih. ¹⁸ Nih wu kpo, gü ba, wazi nih, te nih ena amere züka ngü di de tete-nih ne nda ma, angü nih de kpara ka küte. Te di bala, nih le ta amere züka ngü, te nga to riri te nih maka ne, amba wazi nih nda ma. ¹⁹ Wü züka ngü, de te nih ngbü ele amere ne, nih ti amere de. Amba nih du ngbü emere ka-nih fi bü wü siti ngü, de te nih le de ne. ²⁰ Te nih ngbü eyi emere wü siti ngü, de te nih le de ne la, ah ta de ngü te nih le bala ne de. Amba maguma nih ka-ye 'basu 'basu. Ah ka-ye de gümü siti ngü de emaguma nih ne, te ngbü emere nih, fü nih angbü emere wü siti ngü la.

²¹ Ngü te nih wu kpo, ah dene. Te nih le amere wü züka ngü, de te Me ngbü ele ne la, da nih te nih ena amere nda ma. Angü gümü siti ngü de emaguma nih ne, ngbü fi bü eza nih, eto gbü siti ngü la. ²² Maguma nih ngbü ele Riri

ka Me cu efa sü. ²³ Amba wazi gümü siti ngü de emaguma nih ne, du ngbü vügu ka züka ngü ka Me de emaguma nih ne. Angü gümü siti ngü de emaguma nih la ngbü eo nih labi ka-ye. Fü nih angbü emere wü siti ngü teka ngü la.

²⁴ Wü gara yi ngbü efi, gü ba, “Ngü la ngbü eto mere cinga fü ani efa sü. Kpara te ena ato wazi fü ani, teka fü ani adi efa wü siti ngü de emaguma ani ne di, neh da? Angü ani ena akpi gbü wü ngü de bala.” ²⁵ Amba ah le de nih gbo nga iri Me, angü Miri Yesu *Kurisito ena ato wazi la fü nih me-ye.

Wü di enga wüna, dela ngü te ma le amala fü yi, angü maguma nih ka-ye 'basu 'basu. Teka ngü la, nih le ta eyi amere Riri ka Me areke areke, amba gümü siti ngü du ngbü efiti nih me-ye, fü nih angbü emere wü siti ngü la.

8

Dene ngü teka wazi ka Nzila Wazi Me emaguma kpara

¹ Wü di enga wüna, Me ti ato kuru te nih tine de, angü nih lala eyi eküte Yesu *Kurisito. ² Kükürü de, angü *Nzila Wazi Me ngbü eto wazi fü nih me-ye, teka fü nih afü maguma nih, teka ngü ka Yesu Kurisito. Fü nih adu ace da emere wü *siti ngü, de te ena ato kpi fü nih ne. ³ Wazi nih teka amere *Riri ka Me ne di, nda ma, angü maguma nih ka-ye 'basu 'basu. Te di bala, nih ti areke ngü ka-nih gbü jia Me de tete-nih nda-nih de. Amba Me maka kaje, teka areke nih gbü jia ye di, ne eyi. Angü engu tima Ye ye,

Yesu Kurisito, de engu koro füh kotö ne baka nih, kpara ka küte, teka de engu fa nih gbü siti ngü ka-nih. Angü Me za siti kuru, ta te nih ena amaka, teka liya ka siti ngü ka-nih ne, o eyi 'buru gbü nzö Yesu Kurisito. ⁴ Me mere ngü la fü nih bala, teka fü nih amaka wazi kpaka Nzila Wazi Me, fü nih angbü emere Riri ka Me di mbi mbi. Angü nih ena angbü eje 'duwa ngü ka Nzila Wazi Me de emaguma nih ne, fü nih ace ngü ka gümü siti ngü la 'buru.

⁵⁻⁶ Te yi ngbü emere wü ngü te nga gümü wü siti ngü de emaguma yi ne la, yi ena angbü eo fingangü ka-yi, adi emere fi bü mene wü ngü, te ena angbü ereke gbü jia yi. Te di bala, yi ena amaka kpi gbü ngü la. Amba te yi ngbü emere züka ngü, baka te Nzila Wazi Me ngbü emala fü yi ne, yi ena ao fingangü ka-yi 'buru, teka angbü emere wü züka ngü, te ena areke gbü jia Me. Me ena ato gu ngü ka-ye emaguma yi, fü ah aküwa yi fi mere badi. ⁷ Te yi o maguma yi, angbü emere wü siti ngü, de te yi ngbü ele ne la, ah ge baka te yi fü te-yi eyi vü gü ka Me tete, yi le aje Riri ka Me de. Te di bala, yi mere e afi, gü ba, ani ti eyi amere züka ngü gbü jia Me ne, de. ⁸ Angü, te yi ngbü emere bü mene wü siti ngü, te yi ngbü ele ne la, ngü ka-yi ti areke gbü jia Me nda de!

⁹ Wü di enga wüna, ngü ka wü *kpara ka Yesu bala nda de. Yi mere e ato te-yi, angbü emere wü siti ngü, baka te yi ngbü ele, ne de. Angü yi ce wü siti ngü la eyi. Yi to maguma yi eyi, teka ale ngü ka Nzila Wazi Me. Angü Yesu Kurisito tima Nzila Wazi Me la, de ah di engbü emaguma yi. Angü, te Nzila Wazi Me la ngbü emaguma

mü de la, mü de kpara ka Yesu Kurisito ndamü de. ¹⁰ Yesu Kurisito ngbü engbü cu emaguma nih. Te di bala, te küte nih kpi teka siti ngü ka wü kundu kundu nih la, kuru nih ena aküwa aküwa fi mere badi, angü Me reke nih, o eyi mbi gbü jia ye. ¹¹ Me de kpara te zükü Yesu Kurisito gbü kpi me-ye. Te di bala, te Nzila Wazi Me ladü emaguma nih la, Me ena azükü nih gbü kpi, fü ah ato to küte fü nih, kpah baka ngü te engu mere teka Yesu Kurisito. Kükürü de, angü Nzila Wazi Me eyi ladü emaguma nih.

¹² Wü di enga wüna, ah le fü nih adi fi bü emere wü ngü, te ena adi mbi gbü jia Nzila Wazi Me. Nih mere e angbü emere mene wü siti ngü, ta te maguma nih ngbü ele ne, de. ¹³ Angü, te yi le ngü ka gümü siti ngü de emaguma yi ne la, Me ena ato kuru te yi ato. Te di bala, ah le de Nzila Wazi Me to wazi fü yi, teka fü yi ace gümü siti ngü de emaguma yi la asidi, fü yi aküwa.

¹⁴ Wü di enga wüna, dene ngü te ma le amala fü yi, te yi ngbü emere ngü gbü wazi ka Nzila Wazi Me la, amba yi eyi zu de wü di Me fanü fanü. ¹⁵ Me to Nzila Wazi ye fü nih, neh teka ne? Ah teka de ah o yi baka labi, fü yi adi ekpe cücürü na akpe? Ah bala de! Me to Nzila Wazi ye fü nih, teka afü nih wü di ye tete. Te di bala, Nzila Wazi la ngbü eto wazi fü nih, fü nih angbü eï Me di, gü ba, "Wüba, wüba!" ¹⁶ Angü Nzila Wazi Me la ngbü esere ngü emaguma nih, gü ba, nih de wü di Me fanü. ¹⁷ Baka te nih di de wü di Me ne, Me ti aküwa nih fi mere badi ne de? Engu ena aküwa nih aküwa, angü nih de wü di engu ni ye Yesu Kurisito. Dela si-ngü te nih ngbü

emaka cinga tete na fuh kotö ne, kpah gegege baka cinga, ta te wüh ngbü eto te Yesu Kurisito ne. Te di bala, nih ena amaka *küküwa te gara, fü nih adu angbü de wü Yesu agbü sü kaka-na agbü kpï, fi mere badi.

Dene ngü ka tadu, te Me ena ato fü nih agbü kpï

¹⁸ Wü di engä wüna, fanü fanü nih ngbü eyi ezü mere cinga fuh kotö ne. Amba, te mü ngbü efi nga mere tadu, te Me ena ato fü nih te gara agbü kpï ne, ngü ka cinga la ena angbü gbü jia mü ba engä ngü cükü'daye. ¹⁹ Angü te gara, Me ena afü nih wü di ye tete, fü ah ato mere wazi fü nih, baka nda Yesu Kurisito. Wü e 'buru, te Me mere fuh kotö ne, ngbü eci nga sïkpï la. ²⁰⁻²¹ Angü Me reke wü e fuh kotö ne, o ewü ta 'buru mbi. Amba titine ngü ka wü e la du siti eyi 'buru. Ah siti bala teka ne? Ah de siti ngü ka wü e la? Ah bala nda de! Ah de ngü ta te Me kina *Adama, dunda de wü e la 'buru 'dö biringbö, teka *siti ngü ta te Adama mere ne. Tekä ngü la, wü e fuh kotö ne ngbü eyi 'buru ekpi akpi. Amba Me le de ngü la ngbü bala fi mere badi ne, nda de. Angü gbü sïkpï te Me ena afü nih, akoro di wü di ye tete, baka Yesu Kurisito la, Me ena adu afü kpah ngü ka wü e la 'buru. Fü ewü adu akoro kpah to wü e, te ewü ti akpi tine de. ²² Ah kpo gbü sïkpï te Adama dürü ngü tete, zalü anü akoro di enatikine dene, wü e 'buru, te nih ngbü eceka de fuh kotö ne, ngbü emaka cinga, baka wü rüse te bubu ngbü ekeke

akeke. Wüh ngbü 'buru eo jia wü teka sïkpï, te Me ena afü ngü ka-ewü tete, akoro di toto.

²³ Nih ngbü kpah emaka cinga bala. Amba Nzila Wazi Me, te ngbü engbü emaguma nih ne, ngbü esere fü nih, gü ba, nih ka-nih zu de wü di Me, te engu fe nih eyi, teka aküwa nih aküwa. Nih ngbü eo jia nih, teka sïkpï te Me ena ato wazi fü nih, fü nih angbü baka wü didi na fanü fanü, angü engu ena ato to küte fü nih, te tï akpi tïne de, baka nda Yesu Kurisito. ²⁴ Me küwa nih ka-ye eyi. Te di bala, ah le fü nih awu, gü ba, engu ena ato kpah to küte fü nih. Ah le de nih di eo jia nih tïne teka ngü la, angü nih maka to küte, te Me ena ato fü nih te gara ne, nda-nih la de. Dela ngü te nih ena angbü eo jia nih tete.

²⁵ Te di bala, ah le de nih di eo jia nih, teka sïkpï de te Me ena ato to küte la fü nih tete na ne, angü nih maka züka ngü la nda-nih la de. Nih rü kpekpeke, da ecï nga züka ngü la. Nih mere e andïri de.

²⁶ Me to *Nzila Wazi ye kpah eyi fü nih, de ah di eto wazi fü nih, angü wazi nih ena anza. Te fingangü ka-nih ngbü 'daaa, nih wu kaje, te nih ena ayi-ta Me di, de la, Nzila Wazi Me ena ato wazi fü nih me-ye. Te nih le aku gba fü Me, amba nih wu züka ngü te nih ena amala fefe de la, Nzila Wazi Me la ngbü eyi-ta Me fü nih me-ye. ²⁷ Angü Me wu wü ngü de emaguma nih ne kpo. Fü engu angbü ewu si-ngü, de te Nzila Wawazi na ngbü esere fefe, teka ngü ka-nih ne, ereke areke. Fü engu adi ele ngü la. Kükürü de, angü Nzila Wazi Me la ngbü eyi-ta Me da nih me-ye, teka de Me to wazi fü nih, angü nih de wü

kpara kaka-na.

²⁸ Wü di engä wüna, ma ngbü emala fü yi kpekpeke, gü ba, te yi le Me de maguma yi 'buru la, Me ena adi eceka kpi fütanga yi me-ye. Anga te cinga ngbü emere yi efa sü la, engu ena afü wü ngü ka-yi 'buru 'buru baka züka ngü. Kükürü de, angü nih de wü kpara te engu fe nih, teka ngü te engu le me-ye. ²⁹ Angü ta gügü te engä gina, Me mala ta, gü ba, ni ena aküwa nih. Fü engu adu amala kpah, gü ba, ni ena adu afü fingangü ka-nih baka nda Ye ni, Yesu Kurisito. Angü Yesu Kurisito ka-ye de gina Ye Me. Nih nda-nih tîne baka wü jaji, te ewü tî füh gü Yesu. ³⁰ Angü Me fe nih eyi kü gügü. Fü engu adu afü nih, ao baka züka wü kpara gbü jia ye. Te di bala, engu ena aküwa nih aküwa, teka fü nih angbü tîne de wü Yesu agbü kpi kpala, fi mere badi.

Dene ngü ka mere lele, te Me le nih di, teka ngü ka Yesu

³¹ Wü di engä wüna, yi fi nga ngü la mbi mbi. Te Me le nih eyi bala la, engu tî aceka kpi fütanga nih de? Gara ngü ladü te ena afa nih? A'a, gara ngü te ena afa nih nda ma! ³² Te Me wu cinga nih, fü ah ayia atima biri Ye ye, Yesu, de ah kpi teka aküwa nih. Baka te Me le nih de bala ne, gara züka ngü ena adi kpah ladü, te engu ena awo eküte nih? Ah kpo fi ma. Engu ena ato wazi fü nih de *züka maguma ye, teka fü nih arü di kpekpeke, alala eküküte fi mere badi. ³³ Wü di engä wüna, *Satana tî ato ngbanga nih engagira Me, teka de Me kolo ngü ka-nih ne, nda de. Angü

Me fe nih, o eyi mbi gbü jia ye. ³⁴ Angü Yesu Kurisito kpi tüngü nih, fü Me adu azükü engu gbü kpi la. Fü ah adu aza engu, ao ede ye baka Mere Miri. Yesu titine ladü engbü kpala, da eyi-ta Me tüngü nih. Te di bala, Me ti adu ato kuru te nih tîne de, angü Yesu Kurisito fa nih gbü ngü la eyi.

³⁵ Wayi, wü di enga wüna, Yesu Kurisito le nih cu fa sü, de maguma ye 'buru. Ah ti ace ngü la nda de. Te wü kpara ngbü eto cinga te nih, anga te tala ngbü emere nih, anga te nih ngbü endoro ngirimu, anga te wü kpara le amörö nih la, ah le de nih wu awu, gü ba, Yesu Kurisito ti ace nih kpo fi de. ³⁶ Nih ti eyi awu ngü la, angü ah kpah baka ngü ta te wü *Davidi ba gbü *Ngari Me, gü ba, "Akoo Me, mere bi wü kpara, te ewü le ngü ka-ye de, ngbü eyi embü ani, da emömörö ani teka ngü ka-ye, baka wü kambiliki, te wazi ewü di ma, angü ani lala eyi gbü ngü ka-ye."* ³⁷ Amba gbü wü ngü 'buru te ngbü emere nih ne, ngü biringbö te ena afa nih nda kü ma. Kükürü de, angü Yesu Kurisito ngbü fi eto wazi fü nih, angü engu le nih fa sü.

³⁸⁻³⁹ Dela ngü te ma le amala fü yi, gü ba, Me ngbü ele nih cu de maguma ye, teka ngü ka Miri ka-nih Yesu Kurisito. Nih ti eyi awu, gü ba, gara ngü te ena aye süka nih de wü Yesu ne, nda ma. Te ah de kpi, anga *küküwa la, Me ngbü fi bü ele nih. Anga te ah di de *siti wü di enga me, anga wü miri ka kotö ne, wüh ti aye süka nih de wü Me nda-wü kpah de. Enatikine mere bi

* **8:36** 8:36 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 44:22.

wü ngü ladü te ngbü embü nih. Te gara, wü ngü la ena adu azu tîne cu afa sü. Amba wü ngü la tî aye süka nih de wü Me nda de. Kpah bala, gara kpara biringbö te ena aye süka nih de wü Me nda kpah ma. Anga kpara füh kotö ne, anga agbü kpî, anga kpa esa tö, tî aye süka nih de wü Me nda kpah de. Te mere bi wü ngü la ngbü emere nih bala la, ah ba ngü de, angü nih wu eyi, gü ba, Me ngbü ele nih de maguma ye 'buru, teka ngü ka Miri ka-nih Yesu Kurisito.

9

Dene ngü te ma ele amala teka nguwa a, wü di engä Yisaraye

¹⁻³ Wü di engä wüna, ma ngbü engbü de mere cînga, teka ngü ka wü di engä wüna, wü *Yisaraye. Angü mere bi ewü le ngü ka Yesu *Kurisito nda-wü de. Ma ngbü eku gba cu de ngura, angü ngü la ngbü ekolo maguma ra esiti. Ma ngbü ele ta de Me to kuru te ra da ewü, aye süka a ake Yesu Kurisito, teka fû wü di engä Yisaraye afü ngü ka-wü, amaka *küküwa ka fi mere badi, angü ma ngbü ele de wüh küwa aküwa. Angü fanü fanü, ma ngbü engbü de cînga teka ngü la, *Nzila Wazi Me wu ngü la kpo!

⁴ Ngü ka wü di engä Yisaraye la to mere cînga fere, angü mere bi ewü le ngü ka Yesu nda-wü de. Me fe a kü gügü wü di ye tete. Ah sere ta te-ye fû wü kundu a de mere wazi ye. Fû engu ayia anzö *ngüte de wü kundu a la. Fû engu ayia ato kpah *Riri ka-ye fû ewü gömö *Müse.

Fü Me ayia asere züka kaje de te wü kundu a la ena adi esama ni, da emere gele ka-ni, Me, tete na ne, kpah gömö Müse. Fü engu ayia akina kina fü wü kundu a la, gü ba, ni ena atima mere kpeke Miri te gara, fü ah akoro aküwa wü. ⁵Diri wü kpara ka Me ta gügü baka *Abarayama, *Yisaka ake *Yakobo, wüh 'buru de wü kundu a, wü di engu Yisaraye. Kpah bala, Yesu Kurisito, te wüh bi engu füh kotö sene baka nih ne, wüh bi engu kpah gbü nguwa a, wü di engu Yisaraye. Angü Yesu Kurisito fanü de Miri te Me tima engu, teka de ah koro, ah küwa nih füh kotö ne. Engu kpah de Me te ngbü gbü nzö wü ngü 'buru. Nih gbo nga iiri na fi mere badi! Ah di bala!

⁶ Wü gara kpara ngbü efi nda-wü, gü ba, “Te wü di engu Yisaraye le ngü ka Yesu de la, wüh ti aküwa de. Te di bala, mene ngü ta te Me mala fü wü Abarayama, gü ba, ‘Ni ena aküwa wü kundu ye te gara aküwa ne,’* ah du ce ngü la eyi?” Ah ce nda de. Angü ngü te Me mala eyi, ah ti afü, anga ace, nda de. Amba yi wu awu, gü ba, wü di engu Yisaraye 'buru de wü di Me nda-wü de. Angü Me ena aküwa ka-ye 'duwa mene engu Yisaraye te le ngü ka Yesu eyi ne. ⁷ Yi fi la nga ngü, ta te Me mere fü Abarayama ne. Me fe ta wü di Abarayama eyi 'buru, o ewü baka wü di ye? Ah bala de. Wü di Abarayama fa ta sü. Amba Me mala fü Abarayama, gü ba, “Mene kundu kundu ye, te ni mala ngangä fü ye ne, wüh ena abi engu gbü nguwa *Yisaka. Angü ni, Me,

* **9:6** 9:6 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 17:7-8.

fe ka-ni Yisaka.”† Te di bala, Me ena afe 'duwa mene wü di enga Yisarayeले, te ewü to maguma wü fü Yesu ne, de wüh koro wü di ni, Me. ⁸⁻⁹ Me fe ta Yisaka, neh teka ne? Ah fe engu, angü wü gara wü di Abarayama la, wüh ngbü bi ewü, kpah bü baka te wüh ngbü ebī wü jaji füh kotö ne. Amba ngü ka Yisaka ka-ye kpikpi ye. Angü Me mala ta ngü fü wü Abarayama ake wara ye Sara, gü ba, “Ni, Me, ni ena ato wazi fü Sara, fü engu abī ye komoko.”‡ Fü wü Abarayama ayia ao to wü te ngü la. Fü Me ato wazi fü ewü, fü ewü abī Yisaka. Te di bala, wüh bi Yisaka ka-wü gbü wazi ka Me. ¹⁰⁻¹² Kpah bala, te Rebeka, wara Yisaka, di de bu, Me mala fefe na, gü ba, “Ye ena abī wü dadase, 'basu mini wü jaji komoko. Mene engu, te ena akoro te enga gina ne, ena angbü eje ngü gömö mene de sidi ne.”§ Wü jaji la 'basu mini de wü di Yisaka. İri gina ta de Esawu. İri mene de sidi ne ta de *Yakobo. Amba Me fe ka-ye Yakobo te di de jaji ne, adu ace Esawu. Me mere ngü la ta bala teka gara züka ngü, anga siti ngü, te ewü mere? Ah bala de. Ah fe Yakobo ka-ye kü gügü, o wüh bi engu la kpah de, angü Me le e ka-ye kü me-ye bala. ¹³ Ah kpah baka ngü de te Me mala gömö gara *mürü dofo, gü ba, “Ni fe Yakobo baka kpara ka-ni. Amba ni le ngü ka Esawu nda-ni de.”* Ah kpah bala, teka wü di enga Yisarayeले. Wüh ena

† **9:7** 9:7 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 21:12-13. ‡ **9:8-9** 9:8-9 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 17:19; 18:1-14; 21:1-5.

§ **9:10-12** 9:10-12 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 25:23.

* **9:13** 9:13 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Malakī 1:2-3.

adi 'buru wü di Me nda-wü de, 'duwa mene te le ngü ka Yesu Kurisito.

¹⁴ Gara kpara ena afi nda-ye, gü ba, “Me ngbü emere siti ngü, angü engu ngbü efe kpara, fü ah angbü ece wü gara kpara, baka te engu ngbü ele.” Amba ngü la, ah bala nda de. ¹⁵ Angü Me de Mere Miri, te di de wazi, teka amere wü ngü baka te engu ngbü ele. Ah kpah baka ngü ta te Me mala gügü fü *Müse, gü ba, “Fanü fanü, ni ena aküwa mene wü kpara te ni fe ewü, teka *züka maguma ni ne.”† ¹⁶ Me ngbü efe wü kpara, neh teka ne? Ah teka te wü kpara la le ngü la de tete-wü? Ah bala de. Ah teka te wü kpara ngbü emere tima kaka ereke areke ne, kpah de. Me ngbü eküwa wü kpara bala, angü engu le me-ye bala, teka züka maguma ye. ¹⁷ Ah kpah baka ngü ta te Me mala ngü fü mere miri ka *Ezepeto, gömö Müse ta gügü, gü ba, “Ni de kpara te to wazi fü ye me-ni, fü ye angbü ba miri ne. Angü ni wu kpo, ga, ye de mürü kögö-nzö, te ye le ngü ka-ni nda-ye de. Amba ni ena agü gü ake ye, zalü te ni ena afa ye tete. Te di bala, wü kpara füh kotö ne ena awu wazi ni, teka ngü de te ni fa ye di la. Fü ewü angbü egbo nga iri ni. Dela si-ngü te ni fe ye tete baka mere miri ne.”‡ ¹⁸ Te di bala, nih ti eyi awu, gü ba, te Me le eyi la, engu ena aküwa wü kpara teka züka maguma ye. Te engu le nda de la, engu ti eyi ace ewü, fü nzö ewü akoro kpekpeke. Te di bala, wüh ti ale ngü ka-ni, Me, de.

† **9:15** 9:15 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeke 33:19. ‡ **9:17** 9:17 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeke 9:16.

19 Wü gara kpara ena aga yiki, gü ba, “Amba, te ah bala la, Me ena ato kuru te wü mürü kögö-nzö, neh baye baye? Angü Me ce ewü me-ye, fü nzö ewü akoro kpekpeke ne. Amba, ah de dürü ngü ka wü kpara la nda de.” Fanü fanü, ma ngbü emala fü yi, gü ba, ngü la bala nda de! ²⁰⁻²¹ Ah ka-ye de ngü ka Me, te ngbü efe wü kpara te nga fingangü ka-ye. Gara kpara te ena ari engu nda ma. Angü nih ka-nih mba töndö wü kpara ka kotö ne, nih baka tö ka sila. Wü di enga wüna, sila ti eyi aga yiki fü kpara te fo ye, gü ba, “Ye fo ni bane teka ne?” Ngü bala ladü? Ngü bala nda ma. Kpara te ngbü efo sila ti eyi acö tö, aye süsüka na 'basu. Fü ah aza gara tö la, afo züka sila gbügbü, te su fa sü. Fü ah aza gara, afo baka endu-fara-e. Te di bala, endu-fara-e la ti eyi amala, gü ba, “Wüh fo ni nda-wü bala teka ne?” Gara kpara ladü te ena aga yiki fü kpara te ngbü efo wü e la, gü ba, “Ye mere bala teka ne?” Gara kpara nda kü ma. Te di bala, Me ti eyi amere ngü de nih, baka te engu ngbü ele, angü engu ngbü efe wü kpara, te engu le aküwa ewü ne, me-ye.

²² Angü fanü fanü, maguma Me nzu eyi, teka *siti ngü te wü kpara ngbü emere füh kotö ne. Ah le ta eyi asere wazi ye, bete maguma ye te nzu ne, fü wü kpara füh kotö ne. Amba engu du gu maguma ye la agu, teka mere bi wü re ne, angü engu ngbü eci nga *adu sikpi, teka ato kuru di te siti wü kpara la. ²³ Me le ato kuru te wü kpara kere de, neh teka ne? Me ce ngü la me-ye bala, angü engu le asere lele ka-ye, teka aküwa nih, wü kpara te engu fe, teka züka maguma ye. ²⁴ Angü Me fe wü kpara ka-

ye, te engu le aküwa ne, nzö bü esüka a, wü di engu *Yisarayeले, ne de. Ah fe kpah eyi esüka wü *ganzi kpara.

²⁵⁻²⁶ Wayi, Me ti eyi afe wü kpara, baka fingangü ka-ye. Ah kpah baka ngü ta te engu mala fü *mürü dofo Oseya, gü ba, “Ta gügü, ni le wü de. Ni gü ba, ‘Wü de wü kpara ka-ni de.’ Amba enatikine, ni du fü wü eyi wü kpara ka-ni tete. Kpah bala, ni du le wü eyi de maguma ni 'buru. Te di bala, wü ena agbo nga iri ni, Me, da emala, gü ba, ‘Ani de wü di ni, Me.’ ”§

²⁷ Amba teka wü di engu wüna, wü di engu Yisarayeले, *mürü dofo Yisaya mala ngü teka ewü, gü ba, “Ngü ma, te wü di engu Yisarayeले sibi di bü fa sü baka siki la, amba mene ewü te ewü ena amaka *küküwa ne, wüh fa sü nda-wü de. Wüh ena adi mba cükü'daye. ²⁸ Angü Me ena ato kuru te mene wü kpara, te ewü le ngü ka-ni de, kpah ge baka ngü ta te engu mala.”*

²⁹ Ah kpah baka gara ngü te Yisaya mala, teka wü di engu Yisarayeले, gü ba, “Mere Me du wu cinga ka-ani eyi, fü engu ayia aküwa mba du wü jaji guvu ani ne, teka züka maguma ye. Angü, te ah ena adi ta bala de la, de bane nguwa ani nza eyi 'buru, baka nguwa wü kpara ka *Sodomo bete Gomora, ta te Me mörö ewü 'buru 'buru, teka siti ngü ka-ewü ne.”†

§ **9:25-26** 9:25-26 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Oseya 1:10bete 2:23. * **9:28** 9:28 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 10:22-23. † **9:29** 9:29 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 1:9.

Dene ngü ka kaje ka küküwa, te di ka-ye kü biringbö

³⁰ Yi fi la nga ngü ka wü gara kpara füh kotö ne. Ta gügü, wüh gïri ngü teka Me nda-wü de. Amba enatikine, Me küwa mere bi ewü eyi. Ah reke ngü ka-ewü eyi gbü jia ye, teka te wüh to maguma wü eyi fü Yesu Kurisito. ³¹ Amba teka wü di enga *Yisarayeles, wüh le nda-wü areke ngü ka-wü gbü jia Me de wazi wü. Fü ewü angbü efi, gü ba, “Te ani ngbü emere wü *Riri ka Me 'buru ereke areke ne, ani ka-ani eyi züka wü kpara gbü jia Me.” Amba wüh mere ngü la bala ma! Ngü ka-ewü reke gbü jia Me nda fi de. ³² Ngü ka-ewü reke ta gbü jia Me de, neh teka ne? Angü wüh to maguma wü fü Me nda-wü de. Wüh le adi ereke ngü ka-wü gbü jia Me de tete-wü. Kpah bala, wüh le awu si-ngü teka kpi ka Yesu ne, nda-wü kpah de. Ngü ka kpi ka Yesu la ngbü fü ewü baka mere rü te tiri kaje. Wüh le ta de ani nzi asidi, fü ewü amaka mere cinga gbü ngü la. ³³ Ngü ka-ewü ena adi kpah baka ngü ka gara wü kundu a ta gügü, te Me mala nga ewü fü *mürü dofo Yisaya, gü ba, “Ni fe züka Miri eyi, te di baka kpeke rü kambü, teka de engu mere tima ka-ni agbü Yerüsalema. Te wüh le ngü ka rü la de la, rü la ena atiri kaje fü mere bi wü kpara, angü wüh le ta de ani nzi rü la asidi, amba wazi ewü nda ma, fü ewü ati 'buru kötö. Amba mene wü kpara te wüh ena azoro rü la de kpa wü 'basu mini, wüh ena aküwa me-wü.” ‡

‡ 9:33 9:33 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 8:14; 28:16.

10

1 Wü di engä wüna, ma ngbü eku gba fü Me cu de maguma ra, gü ba, ah le ta de engu küwa wü di engä wüna, wü *Yisarayeles, aküwa. 2-3 Ma ngbü emala fü yi, gü ba, wü di engä Yisarayeles zoro riri ka gele ka-wü de kpa wü 'basu. Wüh gü ba, ani le ngü ka Me eyi, amba züka to kaje, de te Me reke o, teka de wü kpara ngbü di gbü jia ni mbi ne, wüh le nda-wü de. Angü wüh ngbü efi nda-wü, gü ba, te ani mere wü ngü gbü *Riri ka Müse ne 'buru la, ngü ka-ani ti eyi areke gbü jia Me. 4 Ah le de wü kpara ce mene kaje, de te ewü le akoro di mbi gbü jia Me, teka ngü ka riri ka gele ne, ace. Amba ah le de wüh le duu ngü ka Yesu *Kurisito, teka fü ngü ka-ewü areke di gbü jia Me.

5 Mere bi wü di engä wüna, wü di engä Yisarayeles, le adi ereke ngü ka-wü gbü jia Me de wazi wü. Wüh ngbü emala, gü ba, "Duwa kpara te ena amere wü riri ka gele 'buru mbi, ah ena aküwa gbü ngü la me-ye." Angü wüh gü ba, "Dela ngü ta te *Müse mala fü ani gbü *Ngari Me ta gügü." 6 Amba züka kaje te kpara ena akoro di mbi gbü jia Me ne, ah ka-ye dene. Ah le de mü to maguma mü fü Yesu Kurisito. Mü mere e afi, gü ba, ngü la ka-ye kpekpeke ne de. Mü mere e afi, gü ba, te ah bala, ah le de kpara li kpa gbü kpi, teka ato maguma ye fü Yesu Kurisito ne, kpah de. 7 Kpah bala, mü mere e afi, gü ba dene, ah le de kpara ri kpa esa tö, agbü mbükü, teka fü ah anü ato maguma ye fü Yesu Kurisito ne, kpah de. 8 Ah le de mü fi nga si-ngü, ta te wüh ba gbü Ngari Me ne mbi mbi mbi. Angü

wüh ba, gü ba, “Ah le de mü di eje Ngari Me, da emere. Amba te enga gina, ah le de mü le ngü ka Me cu de maguma mü 'buru, fü mü adu amala cu de komö mü, gü ba, ‘Ni ena amere wü ngü la.’

”* Ngü ka Me la, ah de ngü ka Yesu Kurisito, te a ngbü erī wü kpara di ne. ⁹ Si-ngü gbü ngü la, gü neh fe? Si-ngü gbü ngü la ena adi bane. Te mü to maguma mü eyi fü Yesu, fü mü amala mbölö, gü ba, “Yesu Kurisito de Miri ka-ni,” fü mü ale kpah, gü ba, “Me zükü engu eyi gbü kpi fanü fanü la,” mü ena aküwa ka-mü aküwa. ¹⁰ Angü, te nih to maguma nih eyi 'buru 'buru fü Yesu la, ngü ka-nih ena areke gbü jia Me. Kpah bala, te nih mala ngü ka Yesu mbölö, gü ba, “Nih to maguma nih eyi fefe la,” nih ena amaka *küküwa. ¹¹ Ah baka ngü te wüh ba gbü Ngari Me, teka ngü ka Yesu, gü ba, “Te mü zoro engu de kpa mü 'basu la, mü ena aküwa aküwa.”†

¹² Wü di enga wüna, ngü ne, ah teka wü kpara 'buru, anga mü de enga Yisaraye, anga mü de *ganzi kpara. Wü kpara 'buru te wüh to maguma wü fü Me, engu ena aküwa ewü aküwa, anga te ewü ena adi de wü di enga Yisaraye, anga wüh ena adi gbü nguwa wü ganzi kpara. Angü Yesu Kurisito de Miri ka-nih 'buru me-ye. Engu ena ato wazi fü mene wü kpara te ewü ngbü eku gba fefe na. ¹³ Angü fanü fanü, mene kpara te ena aku gba fü Me, de ah küwa ni la, kpara la ena aküwa aküwa.‡

* **10:8** 10:8 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 30:14. † **10:11** 10:11 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 28:16. ‡ **10:13** 10:13 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yüwele 2:32.

14 Gara kpara ena angbü de cinga, gü ba, “Wü di engä Yisarayeले ena aku gba fü Miri Yesu, de ah küwa ani, neh baye baye? Angü wüh le ngü kaka nda-wü la fi de ne. Wüh ena ale ngü kaka, neh baye baye, te ewü wu ngü tengüngü de la? Te wüh sere fü ewü kpah de la, wüh ena awu ngü tengüngü, neh baye baye?” 15 Amba fanü fanü, wüh mala ngü ka Yesu Kurisito eyi fü wü di engä Yisarayeले. Angü Me tima wü kpara eyi, teka amere ngü la. Ah le ta de wüh le ngü la, teka fü ah angbü baka ngü ta te wüh ba gbü *Ngari Me, gü ba, “Wü kpara te ewü ngbü enü da emala ngü ka Me fü wü kpara ne, ngü ka-ewü reke fa sü. Angü wü kpara ena aje ngü la de tadu.” § 16 Amba mere bi wü di engä Yisarayeले le ngü la nda-wü de. Ah baka ngü te *mürü dofo Yisaya ba ta gügü, gü ba, “Ako Mere Miri Me, ani mala ngü ka-ye eyi fü wü kpara, amba kpara biringbö te le ngü, te ani ngbü emala fü ewü la, nda ma.”* 17 Ma ngbü emala fü yi, gü ba, wü gara wü di engä Yisarayeले ladü, te ewü ngbü eto maguma wü fü Yesu Kurisito, teka ngü de te ewü ngbü eje gömö wü kpara, te Me tima fü ewü ne.

18 Te gara kpara ena aga yiki, gü ba, “E-wu neh da, wüh mala ngü ka Yesu fü wü gara wü di engä Yisarayeले la de,” te di bala, ma ti eyi alügü ngü bane, gü ba, “Wüh gü tamu ngü ka Me fü wü di engä Yisarayeले eyi fanü. Ah baka ngü te wüh ba gbü Ngari Me, gü ba, ‘Ngü ka Me

§ 10:15 10:15 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 52:7.

* 10:16 10:16 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 53:1.

wü eyi fü wü kpara füh kotö ne 'buru.' "† 19 Gara kpara ena aga nda-ye yiki, gü ba, "Wü di enga Yisarayeले la, kaje te Me ngbü eo kpara di mbi gbü jia ye ne, wüh wu reke mbi mbi nda-wü de." Gbü ngü la, ma ti eyi alügü fü ewü, gü ba, wüh je si-ngü la reke mbi mbi nda-wü de, kükürü de, angü nzö ewü kpekpeke. Teka nguwa wü ganzi kpara, te ewü giri ngü ka Me ta gügü nda-wü de ne, wüh du je ngü kaka reke mbi me-wü. *Müse de gina kpara, te Me mala ngü la te kokomö na, gü ba, "De-ni, Me, ni ena aküwa nguwa gara wü kpara, te wü ngbü ekpa ngü ka-ewü, gü ba, wüh wu ngü ka gele mbi mbi nda-wü de ne. Fü wü angbü te gara de kanga bete gü emagama wü, teka te ni ena aküwa wü ganzi kpara ne."‡ 20 Me du kpah mala ngü la kpekpeke, gömö mürü dofo Yisaya, gü ba, "Nguwa wü ganzi kpara la giri ngü ka-ni te enga gina nda-wü la de. Fü ni ayia asere to ngü ka-ni fü ewü, teka de wüh to maguma wü fü ni. 21 Amba teka ngü ka wü di enga Yisarayeले, ni le ewü cu de maguma ni, fü ni angbü eda kpa ni fü ewü, ra de biti, amba güje ewü je ngü de. Wüh le ngü ka-ni la nda-wü de."§

11

*Dene ngü teka züka maguma ka Me fü wü di
enga Yisarayeले*

† **10:18** 10:18 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 19:4.
‡ **10:19** 10:19 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 32:21. § **10:21** 10:21 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 65:1-2.

¹ Wü di engä wüna, nih ngbü efi, gü ba, te di eyi bala ne, Me le ngü ka wü di engä *Yisarayeले nda tîne eyi de? Ngü la, ah bala nda de. Angü wüh ka-wü de wü kpara kaka-na. Kpah bala, de-ra Pawülü, ma kpah de kpara gbü nguwa wü Yisarayeले. Ma de kundu ye *Abarayama, gbü nguwa Benzamina. Te di bala ne, Me ce ra eyi asidi? Ah ce ra nda de! ² De-a, wü di engä Yisarayeले, a de gina wü kpara ta te Me fe gügü. Ngü a tî anza emaguma Me nda de.

Yi fi la nga ngü ka mürü dofo *İliya, ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü ne. Angü İliya ku ta gba fü Me de mere cinga emaguma ye, gü ba, “Akoo Me! Wü di engä Yisarayeले ce ngü ka-ye eyi 'buru 'buru asidi. ³ Sü ta te wüh fa teka angbü egbo nga iri ye tete na ne, wüh mürü eyi 'buru asidi. Wüh mörö wü *mürü dofo ka-ye nza kpah eyi 'buru. Ni laki tîne bü duu me-ni dene, te ni ngbü la fi ele ngü ka-ye. Wüh ngbü kpah eyi egiri da ni teka amörö, baka te wüh mörö wü bu ni ne.” ⁴ Te Me je ta ngü te İliya mala la, ah lügü ngü fefe na, gü neh fe? Me gü ba, “İliya deyî, ye mere e afi, gü ba, ‘Ni laki bü me-ni kpikpi ni,’ ne de. Angü bi wü kpara ka-ni, te ewü to maguma wü fü ni, fi ladü, baka kutu lorozi (7,000). Mene ewü, de te ewü le ngü ka kükürü me, de iri ye Ba-ala,* nda-wü de ne.” ⁵ Kpah bala, enatikine, Me fe mba wü gara kpara eyi, esüka a, wü di engä Yisarayeले, teka *züka maguma ye, teka de a fü maguma a, ale ngü ka

* **11:4** 11:4 Mü ena amaka ngü la gbü gina buku ka wü Wü Miri 19:18.

Yesu *Kurisito. ⁶ Me fe a, neh teka ne? Ah fe a teka züka ngü te a ngbü emere gbü jijia na ne, nda de. Ah fe a ka-ye teka züka maguma ye. Angü dela ngü te engu le me-ye. Te Me ena angbü efe a ta, teka züka tima te a ngbü emere ne la, de bane ngü ka züka maguma ka Me ena adi ta de kükürü ngü.

⁷ Yi fi nga ngü ne mbi mbi mbi. Wü di engu wüna, wü di engu Yisarayeles, ngbü ta egiri kaje, te ani ena akoro tete na mbi, gbü jia Me. Amba wüh giri kaje la ma. Wüh maka kaje la nda-wü de, teka te wüh le ngü ka Me de, angü wüh de wü mürü kögö-nzö. 'Duwa mba de-a wü kpara nzoko, te Me fe a me-ye, teka züka maguma ye, fü a amaka kaje la. ⁸ Wü mürü a la, wüh ge baka wü kpara, ta te wü mürü dofo ba ngü teka ewü gbü Ngari Me, gü ba, "Wü de töndö kpara! Me mala züka ngü eyi fü wü ma! Wü le aje de. Amba titine ngü ka Me ti adu ari gbü nzö wü de, angü nzö wü kpekpeke."† Ngü la kpo kü te wü kundu a ta gügü ne, zalü akoro di eküte wü mürü a de enatikine ne. ⁹ Miri *Davidi mala ta kpah ngü teka wü kundu a la, gü ba, "Akoo Me, ah le de ye zoro wü kpara la, de ye i ewü, o gbü ku, angü wüh le aje ngü ka-ye de. ¹⁰ Ah le de ye siti fingangü ka-ewü, angü ngü ka-ye ti ari gbü nzö ewü tine de. Ah le de wüh ngbü tine labi ka siti ngü ka-ewü la, fi mere badi."‡

¹¹ Yi ngbü efi, gü ba, teka *siti ngü ka wü di engu *Yisarayeles, te ewü le ngü ka Yesu Kurisito

† **11:8** 11:8 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 29:4, bete buku ka Yisaya 29:10. ‡ **11:10** 11:10 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 69:22-23.

di de ne, Me ti adu ale ngü ka-ewü tine de, fi mere badi? Ah bala de! Fanü fanü, wü di engä Yisarayeले mere siti ngü eyi. Te di bala, teka ngü te wüh le ngü ka Yesu nda-wü de ne, fü Me adu angbü eküwa ka-ye nguwa wü *ganzi kpara. Kükürü de, angü te wü di engä Yisarayeले ena angbü ewu züka ngü, te Me ngbü emere fü wü ganzi kpara ne la, ngü la ena akpo angbü eto kanga emagama ewü. Tekä ngü la, e-wu neh da, wüh ena adu afü te-wü, angbü egiri kaje, teka de Yesu Kurisito küwa ani, kpah baka nda wü ganzi kpara la. ¹² Wayi, wü di engä wüna, wü di engä Yisarayeले dürü eyi te kaje ka Me fanü fanü. Tekä ngü la, fü Me ayia ato mere wazi fü wü ganzi kpara cu afa sü. Te di bala, te Me du fü te-ye, küwa wü di engä Yisarayeले la, ngü la ena adu angbü baye? Te di bala, züka ngü la ena adu afa tine mene gina züka ngü tane ka.

¹³ Wü di engä wüna, wü ganzi kpara, dene ngü te ma ele amala fü yi. Yi wu eyi reke areke, gü ba, Me tima ra, teka akoro amala ngü ka Yesu Kurisito fü yi. Te di bala ne, ma ngbü engbü de mere tadu, da eceka tima la baka mere kpeke ngü. ¹⁴ Kpah bala, ma ngbü ele wü nguwa ra, wü di engä Yisarayeले, cu efa sü. Ma le eyi, de kanga di emere ewü, teka de wüh fü maguma wü, fü ewü aküwa. ¹⁵ Me ce wü di engä Yisarayeले, de wüh di la fi emere kögö-nzö, kükürü de, angü wüh le ngü ka Yesu Kurisito de. Tekä ngü la, fü Me adu aza wü ganzi kpara baka wü di ye. Amba, te wü di engä Yisarayeले du fü te-wü, le ngü ka Yesu la, Me ena adu areke

ngü de esüka ye de ewü ne, areke fanü, fü ewü aküwa. Ah ena adi ge baka te engu küwa ewü gbü kpi. ¹⁶ Yi ngbü efi nda-yi, gü ba, te wüh funu mba enga kümü, to fü Me la, du kümü la, ah de nda Me de? Wü kundu kundu ye wü di enga Yisarayeles, wü *Abarayama, *Yisaka bete *Yakobo ne, wüh ta de *vüngüte ka Me. Te di bala, wü jaji ka-ewü, de wü kundu ewü, ti angbü wü vüngüte ka Me de? Kpah bala, te si-rü, te ri gbü tö, 'buru mbi la, wü ya-rü la ti angbü kpah mbi ne de? Wüh ena angbü kpah mbi teka si rü la.

¹⁷ Me mere züka ngü eyi. Ah ba e te engu de ya gara rü ka köti asidi. Fü ah adu aza wü gara ya-rü ka gü, akpokpo da ya-rü la. De-yi, wü ganzi kpara, yi baka gara ya-rü ka gü, te wüh kpokpo eküte rü ka köti la. Titine yi du ngbü eyi elala eküte züka rü ka köti la, angbü emaka wazi gbügbü na. ¹⁸ Dela züka ngü, amba ma ngbü emala fü yi kpekpeke, gü ba, yi mere e akpa ngü wü di enga Yisarayeles de. Angü si-rü ngbü emaka wazi neh esaka ya ye? Ah bala de. Ya-rü ngbü emaka wazi me-ye esaka si ye, teka angbü ega di. ¹⁹ Yi mere e agbo nga yi, gü ba, "Me ce wü di enga Yisarayeles eyi, du za ani, o da ewü," ne de. ²⁰ Yi fi nga si-ngü te Me ce wü di enga Yisarayeles tete. Me ce wü di enga Yisarayeles, teka te wüh le ngü ka Yesu Kurisito de. Ah bala de? Amba nda-yi, Me le ngü ka-yi, angü yi to maguma yi eyi fü Yesu Kurisito. Te di bala ne, yi mere e acu ngü yi de. Ah le de yi ceka te-yi 'be. ²¹ Me ce wü di enga Yisarayeles, angü wüh le ngü ka Yesu de. Te di bala, te yi ena ace ngü

ka Yesu, kpah baka wü di engä Yisarayeले la, yi ngbü efi, gü ba, Me ti ace ani de?

²² Wü di engä wüna, maguma Me reke ka-ye fa sü, amba mamaguma ngbü enzu kpah anzu eküte wü kpara te ewü le ngü kaka de. Engu ngbü ele nih de züka maguma ye, angü nih ngbü elala eküküte. Amba mene wü kpara te ewü le engu de ne, engu ngbü eto kuru te ewü de siti maguma ye. Te di bala, te yi ce ngü kaka-na la, yi fi, gü ba, engu ti ato kuru te yi bala de? ²³ Kpah bala, te wü di engä Yisarayeले fü ngü ka-wü, adu ale ngü ka-ewü. Ah ena adi baka te engu du za ewü, kpo lügü te rü la. ²⁴ De-yi, wü ganzi kpara, yi nda-yi baka ya-rü ka gü, te Me de, kpokpo eküte züka rü ka kötí. Ah de rü, te yi koro gbügbü na, ne de. Te Me mere ngü la fü yi bala, Me ti eyi adu aza wü ya züka rü la, akpokpo alügü te sü ka-wü, te wüh fü ngü ka-wü la.

²⁵ Wü di engä wüna, wü gara kpara esüka yi ena afi nda-wü, gü ba, Me le ngü ka wü di engä *Yisarayeले 'buru 'buru de. Amba ma ele amala fü yi ngü te Me sere fere. Angü gara wü ngü ladü te yi wu la de. Fanü fanü, mere bi wü di engä Yisarayeले de wü mürü kögö-nzö, amba ngü la ti angbü fi bala ne de. Amba Me fe süka wü *ganzi kpara eyi. Te di bala, mere bi wü di engä Yisarayeले ena angbü fi bü wü mürü kögö-nzö bala, zalü akoro di gbü sikipi, te wü ganzi kpara la ena ato maguma wü fü Yesu feke. ²⁶ Sidi nga ngü la, Me ena adu aküwa gara wü di engä Yisarayeले kpah 'buru bala. Ah ena angbü ge baka ngü ta te Me mala gügü, gü ba, “De-ni

Me, ni ena atima Miri, fü ah akoro aküwa wü di enga Yisarayeले. Miri engu la ena adi kpah gbü nguwa wü Yisarayeले.”§ 27 Fū Me adu amala kpah gara ngü, gü ba, “Te di bala, de-ni, Me, ni ena adu areke ngü ka *vüngüte esüka ani de wü di enga Yisarayeले ne kpah toto, fü ni aboro siti ngü ka-ewü 'buru.”* 28 Amba baka te wü di enga Yisarayeले la koro eyi baka vügü ka Me ne, ngü la du le ta-ngü te yi, wü ganzi kpara, ta te yi nzö ngüte de wü Me nda-yi de ne. Ngü la mere te-ye bala, teka fü yi amaka *küküwa, baka ta te Me to fü wü di enga Yisarayeले ne. Amba Me ngbü la fi ele ngü ka wü di enga Yisarayeले, wü vüngüte ka-ye ne, ekuru wü kundu wü. 29 Angü Me fe ewü ta gügü, gü ba, “Wüh ena adi de wü vüngüte ka-ni.” Te di bala, ah ti ace da ele ewü nda de.

30 Kpah bala, de-yi, wü ganzi kpara, ta gügü, yi le ngü ka Me nda-yi kpah de. Te wü di enga Yisarayeले ce ngü ka Me, fü Me adu aküwa yi da wü di enga Yisarayeले, teka *züka maguma ye. 31 Enatikine, baka te wü di enga Yisarayeले le ngü ka Me de ne, fingangü ka-yi gü ba, Me ti adu ale ewü, fü ah aküwa ewü teka züka maguma ye, baka te engu mere fü yi ne, de? 32 Te di bala, dene ngü te ma ele amala fü yi. Angü Me wu eyi, gü ba, wü kpara 'buru ngbü emere *siti ngü, te ah de wü di enga Yisarayeले, anga wü ganzi kpara. Te di bala, engu ena awu cinga wü kpara 'buru, fü ah aküwa ewü nzö teka züka maguma

§ 11:26 11:26 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 59:20.

* 11:27 11:27 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yeremaya 31:33.

ye.

³³ Nih gbo nga iri Me,
Angü engu de mürü züka maguma!

Nih gbo nga iri Me!
Angü engu wu ngü 'buru kpo!

Nih gbo nga iri Me,
angü engu ngbü emere mere bi wü kpeke
ngü,
teka aküwa wü kpara ka-ye.

Ni gbo nga iri Me,
teka züka ngü te engu ngbü emere fü
wü kpara 'buru de züka maguma ye ne.

³⁴ Nih gbo nga iri Me,
angü Me ngbü emere ngü ka-ye baka
fingangü ka-ye.

Nih gbo nga iri Me,
angü kpara biringbö te ti ato riri fefe na nda
ma.

³⁵ Nih gbo nga iri Me, teka züka maguma kaka.

Nih gbo nga iri Me,
angü engu küwa nih, siti wü kpara ne, eyi.

Nih gbo nga iri Me,
angü kpara biringbö, te ena agbo nga ye, gü
ba, Me küwa ni, teka züka ngü, te ni ngbü
emere ne, nda ma.

³⁶ Nih gbo nga iri Me,
angü Me mere wü e 'buru me-ye. Fü ah ato
wazi fü ewü teka de wüh di ezu.

Nih gbo nga iri Me,
angü Me ngbü eküwa wü kpara 'buru me-ye.

Nih gbo nga iri Me, teka wü ngü de te engu mere
de bala ne,
angü ngü la reke gbü jija na fa sü.

Nih di egbo nga iri Me fi mere badi!
Ah di bala.

12

Dene wü ngü te Me le de nih di emere

¹ Wü di engä wüna, ah le de yi o to yi teka ngü te ma ngbü emala ne. Me le nih cu fa sü, fü ah ayia aküwa nih teka *züka maguma ye. Te di bala, ma ngbü emala fü yi kpekpeke, gü ba, ah le de yi to maguma yi, de küte yi 'buru fü Me, teka adi emere ngü kaka. Angü, te yi mere bala la, ngü la ena ato tadu fü Me. Ah ena adi ba e te yi ngbü eto züka takpa fü Me, gbü wü sikipi 'buru.

² Yi mere e angbü emere ngü, baka nda wü kpara de füh kotö ne, de. Ah le de *Nzila Wazi Me fü maguma yi me-ye, teka fü ah ato to fingangü gbü nzö yi. Te di bala, yi ena awu wü züka ngü, de te Me ngbü ele de yi di emere ne, mbi mbi mbi. Fü Me angbü de tadu teka ngü ka-yi.

³ Wü di engä wüna, Me o ra baka *mürü tima ka-ye me-ye, teka züka maguma ka-ye, te engu o kpaka ra. Te di bala, dene ngü te ma ele amala fü yi. Yi mere e aceka te-yi baka cögbörö wü kpara ne de. Angü Me ngbü eto wazi fü yi me-ye, teka fü yi adi emere ngü kaka di. Ah le de yi ngbü de züka fingangü gbü nzö yi, teka fü yi awu ngü areke mbi. ⁴ Wü di engä wüna, yi fi la nga küte kpara. Küte kpara ka-ye ngbüürükü biringbö, amba mere bi wü jürü yaya na ladü. Tima ka-ewü kpah kpikpi ye kpikpi ye. ⁵ Baka te nih, wü *kpara ka Yesu Kurisito, sibi fa sü ne, amba nih ka-nih ngbee biringbö baka ngbüürükü Yesu Kurisito. Te di bala, ah le de nih di ele ta-ngü

te-nih esüka nih ereke areke. ⁶ Me to wazi eyi fü nih kpikpi ye kpikpi ye, teka adi emere tima ka-ye di. Te di bala, ah le de nih rü te nga nih 'buru kpekpeke, teka fü nih amere tima, de te Me to fü nih ne, tundu de maguma nih biringbö. Te Me to wazi fü mü, teka adi emala ngü ka-ye fü wü kpara baka *mürü dofo la, ah le de mü mere ngü la reke areke, de wazi te Me to fü mü la, de maguma mü biringbö. ⁷ Te Me to wazi eyi fü mü, teka amere tima fü wü bu mü la, de mü mere emere de maguma mü 'buru. Te Me to nda-mü wazi, teka de mü di erī wü bu mü de ngü ka Me la, de mü mere kpah emere de maguma mü 'buru. ⁸ Anga te Me to nda-mü wazi, de mü di eto wazi di fü wü bu mü gbü ngü ka Me, teka de wüh lala gbü ngü ka Yesu la, de mü mere kpah bala. Te Me to nda-mü wazi teka fü mü adi ewu cinga wü bu mü, da ele ta-ngü te ewü, de wü e ka-mü la, de mü di eto e la fü ewü de züka maguma mü. Te Me to mani gbü nzö mü, fü mü adi erī wü kpara baka kpeke *kovo la, ah le de mü to te-mü, teka adi emere tima la mbi mbi mbi.

⁹ Ah le de yi di ele wü bu yi de maguma yi biringbö. Yi mere e ale ewü de maguma yi 'basu 'basu de. Ah le kpah de yi to te-yi 'buru adi emere züka ngü, de yi di ekpe *siti ngü akpe. ¹⁰ Yi di ele te-yi esüka yi, de zu lele ka Me fanü fanü, angü yi de wü di enga ni gbü ngü ka Yesu Kurisito. Ah le kpah de yi di ecu ngü wü bu yi, amba yi mere e adi ecu ngü yi de tete-yi de! ¹¹ Yi to te-yi teka amere tima ka Miri Yesu de maguma yi 'buru. Basa mere e adi emere yi de! ¹² Ah

le de yi ngbü de tadu, kükürü de, angü yi ngbü eo jia yi teka *küküwa guvu Yesu Kurisito ne. Te yi ngbü ezü cinga teka ngü ka Yesu la, de yi rü kpekpeke. De yi o to yi teka adi eku gba fü Me, gbü wü sikpi 'buru. ¹³ Te cinga ngbü emere wü bu yi, wü kpara ka Me la, yi le ta-ngü te ewü de wü e ka-yi. Yi mere e ace ewü gbü cinga de. Te wü ngba koro kpa gba yi la, ah le de yi mere ngü ewü reke areke.

¹⁴ Te wü vügü ka-mü ngbü eto cinga te mü la, de mü mere e asiri ewü de. Mü mere e alügü siti ngü la fü ewü kpah de. Mü yi-ta Me, teka de Me boro siti ngü ka-ewü la. ¹⁵ Te wü bu mü ngbü de tadu la, ah le de mü ngbü kpah de tadu teka ngü ka-ewü. Te wüh ngbü gbü cinga la, de mü ngbü kpah gbü cinga tundu de ewü. ¹⁶ Yi di engbü de wü bu yi 'be, de züka maguma yi. Yi mere e ao te-yi gbü nzö wü bu yi, baka wü mere kpara, ne de. Te wüh ngbü ele de mü mere tima, baka tima te wü labi ngbü emere me-wü la, wayi, de mü le ale. Mü mere e angbü e'du ngü mü, da ecu ngü mü, ne de.

¹⁷ Te gara kpara mere siti ngü fü mü la, de mü mere e alügü na siti ngü la fefe na de. Mü to temü teka adi emere züka ngü gbü jia wü kpara nde 'buru. ¹⁸ Ah reke pe te mü ena ato te-mü, adi engbü de wü kpara 'buru mbi, de gu maguma. ¹⁹ Te kpara mere siti ngü fü mü la, de mü mere e alügü siti ngü la fefe na nda-mü de. Mü ce ngü la esaka Me. Angü Me mala eyi, gü ba, “Ni ena ato kuru te wü kpara, te ewü ngbü emere siti ngü fü

wü kpara ka-ni la, me-ni.”* ²⁰ Wüh ba kpah gbü *Ngari Me, gü ba, “Te tala ngbü emere vügü kamü la, ah le de mü to zü-e fefe na. Te gümü ngu ngbü eke engu la, de mü to ngu fefe na, ah nzö. Te mü mere züka ngü la fefe na bala la, ngü la ena ato lümü fefe. E-wu neh da, ah ena adu afü maguma ye.”† ²¹ Wü di enga wüna, te wü vügü koro ngbü da emere yi de siti ngü la, siti ngü la mere e afa wazi yi de. Ah le de yi to te-yi teka adi emere züka ngü fü ewü, teka afa wazi siti ngü ka-ewü la di.

13

Dene ngü teka fü nih adi emere riri ka wü miri

¹ Wü di enga wüna, dene kpeke ngü fü nih. Ah le fü nih adi eje ngü ka wü miri ka-nih füh kotö ne. Kükürü de, angü Me fe wü miri la, o me-ye gbü nzö nih. ² Te mü le ngü ka wü miri de la, ah kpah ge baka te mü le ngü ka Me de, angü Me fe ewü me-ye. Te di bala, fanü fanü, mü ena amaka kuru teka ngü te mü mere la. ³ Me fe wü miri la, neh teka ne? Ah teka ato kuru te wü kpara, te ewü ngbü emere züka ngü? Ah bala de! Me fe ewü, teka ato cürü te wü kpara, te ewü ngbü emere siti ngü, teka de wüh ce ngü la. Te di bala, te mü le angbü ka-mü zözö la, ah le de mü di emere fi bü züka ngü. Miri ena agbo nga mü teka ngü la. Ah ti ato kuru te mü nda de. ⁴ Angü Me

* **12:19** 12:19 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 32:35. † **12:20** 12:20 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Ngü Mani 25:21-22.

to tima la fü miri la me-ye, teka de engu di ele tangü te wü kpara ka-ye. Amba te mü ngbü emere wü siti ngü la, mü ena angbü fi bü de cürü te mü fanü. Angü Me to wazi eyi fü miri, teka de ah di eto kuru te wü kpara de bala. ⁵ Te di bala, ah le de nih di eje riri ka wü miri la, amba ah di bü nzö teka wazi ka-ewü de. Ah le de nih di ecu ngü ewü de züka fingangü, kükürü de, angü Me fe ewü me-ye. ⁶ Dela si-ngü te yi ngbü ese ngürü tete fü wü miri ne. Angü Me fe wü miri la me-ye, teka de wüh di fi bü emere tima te Me to fü ewü ne, de jiasse la. ⁷ Ah le de yi di eje ngü ka wü miri, da emere. Te wüh yi-ta yi, teka de yi di ese ngürü yi, de wü ngürü wü e ka-yi la, anga de yi to jiasse teka wü e te yi ngbü ecinzi la, ah le de yi to ato. Te wüh mala fü yi, teka de yi mere wü gara tima cu de kpa yi la, ah le de yi mere amere. Yi di eje ngü ka wü miri da ecu ngü ewü.

Dene ngü te nih ena adi ele te-nih di esüka nih

⁸ Dene kpah gara ngü te ma le amala fü yi. Te mü za e, anga matiti ka jiasse, esaka gara kpara la, ah le de mü lügü e kaka la fefe. Ah le de e kaka la ngbü gbü nga mü de. Angü ah le de yi di fi bü ele te-yi esüka yi ale. Te mü le wü bu mü de maguma mü, amba mü ngbü dela eyi emere wü ngü, de te Me mala gbü *Riri ka-ye ne, 'buru. ⁹ Wü ngü te Me mala gbü Riri ka-ye sibi fa sü. Gara riri gü ba, "Mü mere waza de." Gara gü ba, "Mü mörö kpara de." Gara gü ba, "Mü zi e de." Gara gü ba, "Mü kpi gümü e ka kiri mü de,"*

* **13:9** 13:9 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayele 20:13-17.

abe kpah te mere bi wü gara riri. Amba mere kpeke riri esüka wü riri la 'buru, gü ba, “Mü le wü bu mü, kpah baka e te mü ngbü ele küte mü.”† ¹⁰ Kükürü de, angü te mü le kiri mü fanü fanü la, mü ti amere siti ngü fefe na nda-mü de. Te di bala, te mü ngbü ele wü bu mü la, mü ngbü dela eyi emere wü Riri ka Me 'buru.

¹¹ Ah ena adi de züka ngü, teka fü yi adi emere wü ngü, de te Me ngbü ele. Kükürü de, angü sikipi de te Miri Yesu ena akoro, aküwa nih gbü wü siti ngü de füh kötö ne, koro eyi gbamari. Ta gügü, te nih to maguma nih tete fü Yesu, nih ngbü ta efi, gü ba, “Sikipi la ka-ye la nengete.” Amba enatikine, sikipi la koro eyi gbamari. Ah le de nih ngbü fi bü ezükü, da eci nga sikipi la! ¹² Sü kpo eyi elofo. Nih ce da emere wü töndö ngü, baka te wü kpapa ngbü emere gbü biti ne, ace. Nih reke te-nih ereke, nih ngbü nzo, baka wü marajümüya, te ewü ngbü enü amere gü. ¹³ Nih mere züka ngü, baka e te wü kpapa ka ra-sü ngbü emere. Nih mere e angbü enzö fi, da eküya di, de. Nih ce ngü ka waza asidi. Nih mere e angbü emere wü ngü ka lümü de. De nih ce ngü ka yiki ace. De nih ce kpah ngü ka kanga asidi. ¹⁴ Te di bala, ah le de yi o to yi 'buru teka adi emere riri ka Miri Yesu. Yi i maguma yi gö! Yi rü kpekpeke. Yi mere e adi efi nga siti gümü wü ngü, de te ngbü ekoro emaguma yi ne, de.

14

† **13:9** 13:9 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Riri ka Gele ka wü Levi 19:18.

Dene ngü te ma ele amala fü yi, gü ba,

yi mere e adi emala ngü eküte wü bu yi de

¹ Wü di engä wüna, teka ngü ka wü bu yi, te ewü to maguma wü fü Yesu, ah le de yi le ewü baka wü di engä ni yi. Te gara kpara koro esüka yi, fü yi afi, gü ba, engu wu ngü ka Me reke mbi mbi de, amba ah to maguma ye ka-ye eyi fü Yesu la, ah le de yi za engu esüka yi gbü mürü. Yi mere e angbü ega yiki fefe na, teka fingangü kaka-na, te di kpikpi ye ne, de. ² Nih ceka la, wü gara kpara ngbü efi nda-wü, gü ba, "Me le de ani zü so de." Fü ewü angbü ezü ka-wü bü kpa wuru. Amba wü gara kpara ngbü efi nda-wü, gü ba, "E-mazü de kpeke ngü gbü jia Me nda de." Te di bala, fü ewü angbü ezü nga nzö wü e 'buru. ³ Te mü fi, gü ba, "Ah ka-ye mbi gbü jia ni, teka fü ni adi ezü wü gara e 'buru azü," la, ah de siti ngü nda de, mü zü e ka-mü ezü. Amba de mü mere e adi emala ngü te kpara, de te ngbü ece wü gara e ace, ne de. Kükürü de, angü Me le engu ka-ye eyi. Kpah bala, te mü le adi ezü nda-mü bü duu kpa wuru la, ah de siti ngü nda kpah de. Amba de mü mere e adi emala ngü te kpara, te ngbü ezü wü e 'buru azü, ne de. Kükürü de, angü Me le engu ka-ye eyi. ⁴ Mü ngbü emala ngü eküte kpara la bala, engu de labi ka-mü? A'a, ah bala de! Kpara la ka-ye de labi ka Me! Kpara la ngbü emere tima ka-ye fü Me. Te di bala, mü ena amala, gü ba, engu ngbü emere siti ngü, neh baye? Me, te di de mere kpara kaka-na ne, ena amala nga siti ngü, anga züka ngü kaka,

ka-ye me-ye. Me ngbü ele nih 'buru, angü ngü ka zü-e, ah gbü jia Me ba kpeke ngü nda de.

⁵ Kpah bala, wü gara kpara esüka yi ngbü efi nda-wü, gü ba, gara sikipi de mere sikipi gbü jia Me. Wü gara yi ngbü efi nda-wü, gü ba, wü sikipi ka-wü 'buru 'dö biringbö. Ah le de yi fi nga ngü la mbi mbi mbi. Te mü fi, gü ba, sikipi ne de mere sikipi, ah mbi. Anga te gara kpara fi nda-ye, gü ba, sikipi la, ah de mere sikipi nda de la, ah kpah mbi. Ah le de yi mere bü mene ngü te Me sere fü yi. ⁶ Te kpara fe gara sikipi, ga, ah de mere sikipi, ah ngbü emere ngü la bala teka ne? Ah fe sikipi la teka agbo nga iri Me gbügbü de? Anga te kpara ngbü ezü wü so 'buru la, engu gbo nga iri Me teka wü so la de? Anga te kpara le azü so de la, ah ce so la teka ngü ka Me de? Wayi, engu ngbü kpah egbo nga Me teka ngü la. Te di bala ne, Me ngbü eceka wü kpara la 'buru baka wü di ye. ⁷⁻⁸ Baka te nih di la ladü füh kotö sene ne, nih ena angbü emere ngü, baka e te nih ngbü ele? Ah bala de! Ah le de nih di emere mene ngü, de te ena areke gbü jia Me. Kpah bala, te nih ena akpi la, nih ti afe sikipi ka kpi ka-nih me-nih ne, nda-nih de. Me ena afe sikipi la ka-ye me-ye, angü nih de wü kpara kaka.

Te nih ngbü ezükü, anga te nih kpi akpi, ah le de nih wu awu, gü ba, nih de kpara ka Miri Yesu.

⁹ Angü dela si-ngü te Yesu Kurisito kpi tete, fü engu adu azükü gbü kpi ne, teka adu angbü Miri gbü nzö wü kpara 'buru, mene ewü te ewü kpi eyi, abe kpah te mene ewü te ewü di la ezükü ne.

¹⁰ Te di bala, mü ena angbü emala siti ngü te enga ni mü bala, neh teka ne? Mü ena ayi-tata, teka

ngü te engu ngbü emere, neh baye baye? Dela ngü ka-mü? Dela ka-ye ngü ka Me. Angü te gara, gbü *adu sïkpï, nih ena arü 'buru engagira Me, fü engu ayi-ta nih, teka wü ngü de te nih ngbü emere ne, ka-ye me-ye. ¹¹ Angü wüh ba ngü la eyi gbü *Ngari Me, gü ba, “Me kina kina eyi, gü ba, 'Te gara, wü kpara 'buru ena abu nzökuta wü, da enda'ba te-wü engagira ni, Me. Fü ewü aci 'buru agbo nga iri ni.’ ”* ¹² Te di bala, Me ena ayi-ta nih, biri biri 'buru, teka wü ngü de te nih ngbü emere ne, ka-ye me-ye.

¹³ Yi ce da ekpa ngü ka wü bu yi. Ah le de kpara di efi bü nga nda-ye ngü. Yi ceka 'be, teka wü gara ngü te yi ena angbü emere, angü ah ena agbeke fingangü ka wü bu yi, fü ewü anü amere *siti ngü. ¹⁴ Wü di enga wüna, ma wu eyi reke areke, gü ba, zü-e ti asiti yi gbü jia Me nda de. Ma wu ngü la bala kükürü de, angü Miri Yesu sere ngü la fere cu me-ye. Amba, ah le fü yi afi nga ngü la mbi mbi mbi. Te gara kpara ngbü efi, gü ba, so nü la, ni zü de, angü ah de *Riri ka Me, amba te engu wü gara kpara te zü so la, fü ah adu afü te-ye, azü so la fanü, ah mere siti ngü eyi. ¹⁵ De-mü, de te mü ngbü ezü so wü nü 'buru azü ne, te mü ngbü ezü e la bala gbü jia enga ni mü, te zü so wü nü 'buru de ne, ngü la ena asiti fingangü kaka. Te di bala, mü mere dela züka ngü? Te mü le enga ni mü de maguma mü 'buru la, mü ti amere mene ngü de bala gbü jijia na de. Angü, te enga ni mü wu mü da ezü so la bala, fü engu adu afü te-ye azü e, ta te engu

* **14:11** 14:11 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 45:23.

le azü de ne, ngü la ena asiti engu gbü jia Me de? Dela züka ngü, te mü ena amere fü kpara, te Yesu Kurisito kpi teka aküwa engu ne? Ah de siti ngü!

¹⁶ Te yi ngbü efi, gü ba, ngü ka zü-e tĩ asiti ani gbü jia Me nda de la, ah mbi. Amba te wü kpara ngbü esiti iri Me, teka ngü de te yi ngbü emere de bala, ah ena adi de siti ngü. Te di bala, ah le de yi ce ngü de bala ace asidi. ¹⁷ Fanü fanü, te nih zu de wü kpara ka Me la, nih mere e ao maguma nih teka ngü ka zü-e de. Nih o maguma nih, teka adi emere ngü, te ena areke gbü jia Me. Te di bala, nih ena adi engbü de wü bu nih, de gu ngü esüka nih. Fü nih angbü kpah de tadu teka wazi ka *Nzila Wazi Me, te di emaguma nih ne.

¹⁸ Te yi ngbü emere riri ka Yesu Kurisito ereke areke bala la, ngü ka-yi ena areke gbü jia Me afa sü. Kpah bala, wü kpara füh kotö ne ena aceka yi baka züka wü kpara ka Me.

¹⁹ Wü di enga wüna, ah le de nih o to nih teka angbü engbü de wü di enga ni nih ziii. Ah le de nih o to nih teka angbü emere ngü, te ena ato wazi fü ewü, teka fü ewü alala teka ngü ka Me.

²⁰ Mü le asiti fingangü ka wü bu mü, teka ngü ka zü-e, teka ne? Dela züka ngü? Fanü fanü, mene zü-e, te di esiti gbü jia Me ne, nda ma. Amba mü mere e azü mene e, de te ena asiti fingangü ka enga ni mü, fü ah adu ace ngü ka Me, ne de. Angü ngü de te mü mere la ena adi esiti gbü jia Me. ²¹ Te mü wu eyi, gü ba, so de te ni ngbü ezü, anga fi de te ni ngbü enzö ne, ena asiti fingangü ka enga ni ni, fü engu adürü te kaje ka Me la, ah le de mü ce da ezü so, anga da enzö fi, ace.

22 Te mü wu eyi mbi, gü ba, zü-e ti asiti ni gbü jia Me de la, ah mbi, Me wu fingangü kamü emaguma mü la eyi. Amba mü mere e aga yiki ake kiri mü, teka nda-ka zü-e nda-mü de. Ah le de mü fi nga ngü ka-mü la mbi mbi mbi, adi emere 'duwa wü ngü te ena areke gbü jia Me, fü mü amaka tadu gbü ngü la. 23 Te fingangü kamü 'basu 'basu teka e te mü ele azü, fü mü adu azü ladru la, ah ena adi esiti gbü jia Me. Angü te mü mere ngü la de maguma mü 'basu 'basu la, ngü la ena ato mü gbü siti ngü.

15

1-2 Wü di enga wüna, te mü de kpeke kpara, te mü wu si-ngü gbü ngü ka Me reke areke la, dela züka ngü. De-nih, te nih di de kpeke wü kpara ne, nih mere e angbü efi bü nzö nga ngü ka-nih ne de. Ah le de nih di efi nga wü di enga ni nih, de te ngü la ri gbü nzö ewü mbi mbi de ne, kpah mini. Fü nih angbü eto wazi fü ewü, teka fü ewü arü kpekpeke. Nih mere e adi emala ngü la fü ewü de nga de. Nih di emala ngü la fü ewü ferrre. 3 Nih di emere wü ngü 'buru baka nda Yesu Kurisito. Engu ngbü ta emere bü nzö ngü ka-ye, te engu ngbü ele ne, nda de. Engu o ta to ye angbü emere ngü, te ngbü ereke gbü jia Me. Wü kpara fala ta engu, fü ewü amere bi wü ngü ka lümü eküküte. Amba engu rü ka-ye fi bü kpekpeke, ah ce da emere züka ngü nda de. Ngü la, ah ge baka ngü ta te *Davidi ba gbü *Ngari Me, gü ba, "Akoo Me, wü vü gü ka-ye ngbü egiri kaje, teka de ani di efala ye ne, fü ewü adu angbü efala

ni da ye. Amba ni ti ace ngü ka-ye, teka ngü ka-ewü la, de.”* ⁴ Wü ngü 'buru ta te wüh ba gbü Ngari Me gügü ne, wüh ba ngü la kükürü de. Wüh ba wü ngü la, teka de ah gü tamu ngü ka Me fü nih, fü ah ato wazi fü nih, teka fü nih arü di kpekpeke, da eo jia nih teka *küküwa, te Me ena ato fü nih ne.

⁵ Ma ngbü eyi-ta Me teka de engu to wazi fü yi, fü yi angbü elala fi bü te ngü kaka-na. Kpah bala, teka fü yi angbü engbü de wü gara wü di enga ni yi de maguma yi 'buru biringbö, baka te Yesu Kurisito ngbü ta emere ne. ⁶ Kpah bala, teka fü yi angbü emaka te-yi tundu, da egbo nga Me, te di de Wö ye Miri Yesu Kurisito, de maguma yi biringbö.

⁷ Wü di enga wüna, ma ngbü fi bü enda nga ngü ne fü yi, gü ba, ah le de yi di ele te-yi esüka yi ale, kpah baka te Yesu Kurisito ngbü ele yi ne. Dela ngü de te wü kpara ena angbü ecu ngü Me tekaka. ⁸ Yi fi la nga ngü ka Yesu Kurisito. Engu koro ta füh kotö sene, teka aküwa a, wü di enga *Yisarayeke, teka de a wu, gü ba, Me de kpeke kpara. Angü ngü ta te Me mala fü wü kundu a, gü ba, “Ni ena atima Miri, fü engu akoro aküwa a ne,” toto iri teka ngü la nda de. ⁹ Kpah bala, Yesu koro füh kotö ne teka aküwa yi, wü *ganzi kpara, angü engu wu cinga yi eyi. Te di bala, ah le de yi di egbo nga iri na teka ngü la. Te yi ngbü emere bala la, yi ena adi baka wü awuba ye *Davidi, ta te engu bi ci teka ngü ka-ewü, gü ba, “Wayi, mere Me, ni le abi ci, de wü awuba ni, wü ganzi kpara

* **15:3** 15:3 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 69:9.

ne, teka agbo nga iri ye di.”† 10 Wüh ba kpah gara ngü gbü Ngari Me, gü ba, “De-yi, wü ganzi kpara, ah le de ye di kpah egbo nga iri Me, tundu de wü a, wü di enga Yisarayelee, angü ye kpah de wü kpara kaka-na.”‡ 11 Fü ewü aba kpah gara ngü, gü ba, “Ah le de nga nzö nguwa wü kpara füh kotö ne 'buru gbo nga iri Me.”§ 12 Fü *mürü dofo Yisaya aba kpah gara ngü, gü ba, “Me ena atima gara Miri te gara, gbü nguwa Davidi.* Miri la ena angbü gbü nzö wü kpara 'buru me-ye. Fü nga nzö wü kpara ao jia wü 'buru tete na, de ah küwa ani.”†

13 Me di de ye, da eto wazi ka *Nzila Wazi ye fü ye, de ye di eo jia ye eküküte fanü fanü. Fü ye ato maguma ye 'buru fefe na, teka fü ye angbü engbü ziii, de mere tadu emaguma ye, teka ngü ka Yesu.

Dene kpah gara ngü te ma ele amala fü ye teka tima ka-ra

14 Wü di enga wüna, ma wu eyi fanü fanü, gü ba, ye de kpeke wü kpara. Ye ngbü fi bü emere ngü te ngbü ereke gbü jia Me. Ye wu si-ngü gbü ngü ka Me 'buru kpo. Ye wu kpah da eri wü bu ye kpo. 15 Ma ba wü gara kpeke ngü fü ye gbü köcökpa ne, angü ma le de to ye mere e airi teka wü ngü ne de. Me de kpara te to tima ne fere me-ye, teka *züka maguma ye, 16 teka de ma di emere tima ka Yesu Kurisito, da emala ngü kaka

† 15:9 15:9 Mü ena amaka ngü la gbü 2 Samüwele 22:50bete Ci ka wü Davidi 18:49. ‡ 15:10 15:10 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 32:43. § 15:11 15:11 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 117:1. * 15:12 15:12 Davidi de ye Yese. † 15:12 15:12 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 11:10.

fü wü *ganzi kpara. Tekä de *Nzila Wazi Me to wazi fü ewü, fü ewü ato te-wü 'buru 'buru ara fü Me, de maguma wü biringbö. Te di bala, dela züka takpa te ma ena ato fü Me.

¹⁷ Yesu Kurisito ngbü eto wazi fere, teka tima ka-ye ne, me-ye. Fü ra angbü emala ngü de tadu, gü ba, ma mere tima kaka reke eyi areke ne.

¹⁸ Ma mere tima dene de tete-ra nda-ra de. Yesu Kurisito to wazi fere me-ye, teka fü ra angbü emala ngari Me di, da emere ngü te ngbü ereke gbü jia Me ne. Te di bala, de-yi, wü ganzi kpara, yi kpo da eje ngari Me teka ngü kara.

¹⁹ Angü Nzila Wazi Me to wazi fere, teka adi emere wü kpeke ngü, te komö wü kpara ngbü egu kaka agu ne. Fü ra angbü fi bü da emere tima la de maguma ra 'buru, zalü akoro di de enatikine dene. Ma kpo ta emere ngü la kü agbü Yerüsalema, zalü akoro di nengete agbü Iliriko. ²⁰ Ma ngbü ele teka adi emala ngü ka Yesu Kurisito gbü wü sü, te wü kpara je ngü ka Yesu tete na la de ne. Angü ma le aza tima ka gara kpara, angbü emere, enü di kpa engagira nü ne, nda-ra de. Ma ele akpo de tima la gbü to wü sü.

²¹ Ah ge baka ngü ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü, gü ba, "Wü kpara ta te wüh je ngü ka Me gügü de ne, wüh ena adu amala ngü la fü ewü, fü ewü ale ngü la, angü wüh ena aje sisi na areke mbi me-wü."‡

²² Dela si-ngü te ma koro tete na kpaka yi, agbü *Rüma kpala, kere nda-ra la de ne, angü ma ngbü emala ngü ka Yesu la, agbü mere bi

‡ **15:21** 15:21 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 52:15.

wü gara sü bala. Angü ma wu eyi, gü ba, yi je ngü ka Yesu Kurisito ta eyi, gömö wü gara kpara. ²³⁻²⁴ Te di bala, ma ngbü ta la endoro gbü wü sü, te wüh je ngü ka Yesu tete na la de ne. Amba tütine, ma nza tima ka-ra gbü wü sü la eyi. Ma ngbü efi dene, teka anü agbü Sïpaniya, amala ngü ka Yesu Kurisito kpala. Gbü nünü ka-ra la, ma ena afü kpuru to kpaka yi agbü Rüma, angü ma ngbü efi nga yi kü gügü, teka de ma koro, ma ceka yi reke areke. Ma ena angbü kpaka yi sela mba cükü'daye, teka de yi le kpah ta-ngü te ra, teka nünü ka-ra agbü Sïpaniya ne.

²⁵ Amba gara ngü kpah ladü te ma ele amere feke. Ma le anü agbü Yerüsalema, teka ale ta-ngü te wü *kpara ka Yesu de kpala. ²⁶ Angü wü kpara ka Yesu agbü Makedoniya, bete Akaya, je nga cinga te ngbü emere wü kpara ka Yesu agbü Yerüsalema ne eyi. Fü ewü ayia abiti jiase, ato esaka ra, de ma nü, ma le ta-ngü di te wü mürü cinga la. ²⁷ Dela ta ngü te wü kpara la fi ta me-wü, teka atima jiase la fü wü di enga *Yïsarayeale. Amba, ah reke pe, te wüh mere ngü la bala, angü wü di enga Yïsarayeale le ta-ngü te wü *ganzi kpara de ngari Me. Te di bala, ah le kpah de wü ganzi kpara le ta-ngü te wü di enga Yïsarayeale de wü e ka-wü. ²⁸ Te di bala, ma ena anü de jiase la agbü Yerüsalema feke. Fütanga ngü la, ma ena afü kpuru kpaka yi sela. Fü ra adu aguru sü agbü Sïpaniya. ²⁹ Ma wu eyi, gü ba, gbü sïkpï te ma ena akoro tete kpaka yi kpala, Yesu *Kurisito ena ato wazi fü nih, fü nih angbü de mere tadu.

³⁰ Wü di enga wüna, ma wu eyi, gü ba, nih

ngbü ele te-nih gbü wazi ka *Nzila Wazi Me. Te di bala, ma ngbü eyi-ta yi te iri Miri Yesu Kurisito, yi yi-ta Me kpekpeke, de ah to wazi fere, ale ta-ngü te ra, gbü wü kpeke tima te ma ngbü emere ne. ³¹ Yi yi kpah ta Me, de engu küwa ra esaka wü kpapa agbü Yerüsalema, te ewü le ngü ka Yesu nda-wü de ne. Yi yi kpah ta Me fere, teka ngü te ma ena amere agbü Yerüsalema ne, de ah reke gbü jia wü kpapa ka Yesu de kpala ne areke. ³² Te Me le eyi la, ma ena akoro kpaka yi kpala, fü nih amaka te-nih de mere tadu, angü ngü la ena ale ta-ngü te nih, ato wazi fü nih.

³³ Me, te di de mürü gu maguma ne, ngbü de yi kpala 'buru, de ah to gu ngü fü yi.

16

Dene adu ngü ka-ra

¹ Ma ngbü etima köcökpa ne fü yi esaka tangbase ka-nih, de iri ye Foyibe, te ngbü emere tima ka Yesu Kurisito agbü Kekureya ne. ² Yi za engu gbü mürü te iri Miri Yesu. Angü dela ngü te wü *kpapa ka Yesu ena adi emere esüka wü. Yi le ta-ngü tete na de wü e de te engu ngbü ele, angü engu le ta-ngü te ra, de wü gara kpapa ka Yesu, eyi cu fa sü.

³ Ma to mandi fü wü Pirišila ake Akuwila, te ewü ngbü emere tima ka Yesu kpah baka ra ne. ⁴ Wüh ce ta te-wü, yia ekpi, teka aküwa ra esaka wü vüğü. Ngü la türü te ra cu fa sü. Wü gara kpapa ka Yesu gbü wü gara sü, ngbü 'buru 'dö de tadu, teka ngü de te ewü mere la. ⁵ Ma to

kpah mandî fü wü kpara ka Yesu, te ewü ngbü ebiti te-wü agba Akuwila la.

Ma to kpah mandî fü Apenito, te di de züka enga wüna. Engu ta de gina kpara agbü Asiya, te to maguma ye fü Yesu Kurisito. ⁶ Ma gü mandî kpah fü Mariya, ta te to te-ye, angbü emere tima kpekpeke tüngü yi ne. ⁷ Ma to mandî fü wü di enga wüna gbü nguwa ra, wü Andrünikü ake Yuniya, ta te wüh gü a de ewü gbü ku ne. Wüh de cögbörö kpara esüka wü *mürü tima ka Yesu, ta te ewü le ngü ka Yesu te enga gina, o ra to maguma ra fü Yesu la de ne.

⁸ Ma to mandî fü Apiliyatü, te di de züka awuba ra gbü ngü ka Yesu ne. ⁹ Ma to mandî kpah fü Ürübanü, te ngbü emere tima ka Yesu Kurisito kpah baka ra ne. Mandî kpah fü Sitakî, te ma le engu fa sü, teka ngü ka Yesu Kurisito ne. ¹⁰ Ma to mandî fü Apele, te engu di de kpeke kpara ka Yesu Kurisito ne. Engu zü mere cinga teka ngü ka Yesu Kurisito fa sü, amba engu rü ka-ye fi bü kpekpeke. Ma to mandî fü Arisitobolo, de wü kpara ka Yesu agba ka la 'buru. ¹¹ Ma to mandî fü Erodiyo, te di kpah de enga *Yisarayele baka ra ne. Ma to mandî fü Narasisü, de wü kpara ka Miri Yesu de agba ka la kpah 'buru.

¹² Ma to mandî fü wü Terefina ake Terefüsa, wü tangbase, te ewü ngbü emere tima ka Miri Yesu kpekpeke ne. Ma to mandî kpah fü Peresi, züka gara tangbase ka-nih, te mere tima ka Miri Yesu cu kpekpeke ne. ¹³ Ma to mandî fü Rufusu, te Miri Yesu fe engu eyi baka kpara ka-ye ne. Ma

to mandĩ kpah fũ ni ye na. Engu ngbũ ta eceka kpĩ fütanga ra, cu baka te ma di de yĩanga, te engu bĩ me-ye la. ¹⁴ Ma to mandĩ fũ Asikirito ake Felegona, Ereme, Patürüba ake Erema, de wũ gara kpara ka Yesu 'buru, te ewũ ngbũ ebiti te-wũ de ewũ kpala ne. ¹⁵ Ma to mandĩ fũ Filologo ake Yuliya bete Nereyo ake enga ni ye tangbase, bete Olipiya, de wũ gara kpara ka Yesu, te ewũ ngbũ ebiti te-wũ de ewũ kpala.

¹⁶ Ma le ta agũ mandĩ ne fũ yi bane cu mera, da efaka yi te irĩ Miri ka-nih Yesu Kurisito. Wũ kpara ka Yesu Kurisito de kpakine 'buru to mandĩ fũ yi, agbũ *Rüma la.

¹⁷ Wũ di enga wũna, ma ngbũ emala fũ yi kpekpeke, gũ ba, ah le de yi ceka te-yi 'be, teka mene siti wũ kpara, te ewũ ngbũ esu wu te-wũ, gũ ba, ani kpah de wũ kpara ka Yesu ne. Amba wũ ngũ de te ewũ ngbũ emere ne, ah de ngũ de te Yesu Kurisito le nda de. Wüh ngbũ nda-wũ efiti wũ kpara ka Yesu de wüh ye süka wũ. Wüh ngbũ ka-wũ dela esiti tima ka Me. Fĩngangũ ka-yi gũ ba, wüh ngbũ dela erĩ ani de ngũ ka Yesu fanũ fanũ? Ah bala de. Yi ce ngũ ka-ewũ la ace. ¹⁸ Wũ kpara la ngbũ emere dela tima ka Miri Yesu nda-wũ de. Wüh ngbũ emere tima la baka te ewũ ngbũ ele, bũ teka amaka zũka wũ e gbügbũ. Wüh ngbũ emala wũ türũ ngũ, bũ teka asiti nzö wũ kpara, te ewũ wu ngũ mbi mbi de ne. ¹⁹ Amba ma wu eyi, gũ ba, yi ka-yi de kpeke wũ kpara. Wũ kpara 'buru wu kpah kpo, gũ ba, yi ngbũ ele ngũ ka Me de maguma yi 'buru. Ma ngbũ engbũ de tadu, teka ngũ ka-yi la. Ma le

de yi wu wü züka ngü 'buru. Ma le de yi mere e ato te-yi gbü *siti ngü, kpo fi de!

²⁰ Me de kpara te ngbü ele ta-ngü te yi me-ye, da egu maguma yi, fü yi angbü engbü mbi ne. Engu ena afa jia *Satana titine, fü engu aza Satana ao tine esatilö yi. Gu ngü ka Miri Yesu Kurisito ngbü de yi, de *züka maguma ye.

²¹ Timoteyo, te ngbü ele ta-ngü te ra gbü tima ka Yesu Kurisito ne, to mandí fü yi. Lukiyo, Yasona ake Sosipata, te ewü di gbü nguwa ra ne, to kpah mandí fü yi. ²² De-ra, Teretiyo, te ma ba köcökpa ne te ngari Pawülü, ma to mandí fü yi te iri Miri Yesu. ²³ Gayü, te ma ngbü engbü gba ka, te wü kpara ka Yesu ngbü kpah ebiti te-wü gba ka ne, to mandí fü yi. Ereseto, te di de kpara te ngbü eceka kpí sidi nga jiase ka miri ka sü ne, to kpah mandí fü yi. Enga ni nih Küwarito, to kpah mandí fü yi kpala. ²⁴ Ah le de Miri Yesu le ta-ngü te yi kpala 'buru de züka maguma ye.

²⁵ Nih gbo nga Me, angü engu to wazi eyi fü yi, teka fü yi adi elala di gbü ngü ka Miri Yesu. Dela ngü ka Yesu Kurisito, te ma ngbü emala fü wü kpara 'buru ne. Fanü fanü, Me sere ta si-ngü la fü wü kpara te enga gina nda de. ²⁶ Amba ah sere ta mba bebete na fü wü *mürü dofo, te ewü ba gbü *Ngari Me ne. Amba titine dene, Me sere si-ngü la tine eyi fü nih mbölö, teka de nih di emala ngü la fü wü kpara füh kotö ne 'buru, teka de wüh to maguma wü fü Yesu, adi emere riri kaka.

²⁷ Nih gbo nga iri Me!

Engu ka-ye de kpara te wu ngü fa wü kpara di 'buru duu me-ye.

Me ka-ye kü ladü, ah tï anza nda de!
Nih gbo nganga fi mere badi, teka ngü ka Yesu
Kurisito.
Ah di bala.
Dela adu ngü te ma mala fü yi, de-ra Pawülü.

**To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S Sudan)
Mündü: To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S
Sudan) New Testament+**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mündü)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9787304f-bc80-5421-9b63-c767eb819b6f